

Jan Chlumský

Bůh je láska

Pro přípravu snoubenců a obnovu manželství

Bůh je láska

Pro přípravu snoubenců a obnovu manželství

S církevním schválením tohoto textu spisu Jana Chlumského dle doporučení P. ThDr. Jiřího Skoblíka s tiskovým svolením biskupského Ordinariátu v Brně ze dne 22. 7. 1992, pod číslem 2086 s podpisem, Msgr. Vojtěcha Cikrle, biskupa brněnské diecéze, vydala v roce 1993 knižní podobu Arca JiMfa v Třebíči.

Motto:

*Pojď, duše neklidná! Už dosti
jsi nasnila svých marných snů.*

*Pojď, duše, usedneme jak děti
tu pod keř nebe zářivý
a budeme si vyprávěti
co ne každý zná a každý ví
o lásce
co nepomíjí.*

OBSAH 1. části

Úvodem

Bůh a člověk

Bůh se nám dává poznat

Důvody naší víry

Bolest a radost v našem životě

Význam a hodnota modlitby

Církev

Sedm pramenů

Kdo si šlape po štěstí

Doba známosti

Manželství jako svátost

Láska a život

OBSAH 2. části

Řeč těla a věci intimní

Sexualita a její problémy z pohledu katolické morálky

Plodnost a plánované rodičovství

Nahlédnutí do encykliky Humanae vitae

Ze zákulisí liberálních propagátorů

Laický apoštolát

Harmonizace manželů a rodiny

Rodičovství a výchova

Maria - tvá Matka

Závěrem

Doplňek - modlitby

Použitá literatura

Vysvětlení zkratk

ÚVODEM

Dostává se vám do rukou kniha, určená pro všechny, kdo se připravují na svátost manželství nebo na její obnovu. Rozdílnost v jejich duchovním životě je důvodem, že se v této knize prolíná snaha hovořit jak k těm, kteří toho o víře mnoho nevědí, tak i k těm poučenějším. Ostatně i začátečníci v duchovním životě jsou na cestě k hlubšímu životu z víry, a proto nabízené kapitoly mohou pro ně zůstat aktuální i později. Obsahem přípravy není jen náboženská, duchovní oblast, ale i další oblasti, které k manželství patří. Je samozřejmé, že žádná kniha nemůže nahradit osobní přístup toho, kdo má přípravu vést, ale může být jen pomocníkem. Působení Boží lásky, kterému říkáme milost, zůstane vždy hlavním činitelem přípravy i každého začátku krásnějšího a plnějšího života.

Drazí přátelé, nabízím vám zamyšlení nad reálnou cestou do života nazývaného šťastné manželství, a to právě v době, kdy manželství a rodina prožívají silnou krizi a jsou zpochybňovány základní hodnoty, kterými je život a láska. Do této doby a pro vaši budoucnost vás chci ujistit v tom, co jsem přijal a poznal, že křesťanský život není akrobacie na napjatém laně nad propastí, ale život v jistotě, že když se snažíme podle svých sil odevzdávat se Bohu, pak jsme v jeho bezpečné náruči, neboť Bůh je láska. Ta jistota je jistotou podmíněnou a záleží na každém z nás, budeme-li ochotni Bohu se otevřít a darovat, nebo se rozhodneme pro nedůvěru k němu i přesto, že nemůže zklamat, jelikož sám je láska v tom nejvlastnějším smyslu slova.

Odpovídám na některé dotazy a v závěru se dozvíte, jak můžete obdržet odpovědi na další dotazy, které ještě budete mít po přečtení všech kapitol. Čtěte je s vědomím, že Bůh je s vámi, miluje vás a chce vás dovést ke spokojenému, šťastnému životu. Děkujme mu za vše, čím nás osloví. Nelitujte času stráveného touto přípravou! Uvažte, kolik jen času zabere příprava na to, co se bude týkat vašeho svatebního dne po vnější stránce. Zde jde o přípravu ke svátosti, z níž máte žít ne 24 hodin, ale celý život, a ze které stále máme

čerpat užitek. Jedině životem napojeným na Boží lásku můžeme vytvořit rodiny, které účinně přispějí k duchovní obnově světa.

Název knížky *»Bůh je láska«* (1 Jan 4,8) jsem zvolil za základ této přípravy na manželství i proto, že jde o zdroj lásky, který jediný je schopen uživit vaši lásku i za nejtěžších životních zkoušek. Na něm proto stavme jak manželství, tak rodinný život, aby byl i přes různé těžkosti smysluplný a šťastný.

BŮH A ČLOVĚK

*»Nebesa vypravují o Boží slávě,
obloha hovoří o díle jeho rukou.
Svoji řeč předává jeden den druhému,
noc noci sděluje poznatky.
Není to řeč lidská, nejsou to slova,
takový hlas od nich nelze slyšet.
Jejich tón zvučí celičkou zemí,
zní jejich hovor po širém světě.«*

(Ž 19,2-5)

O čem si budeme napoprvé povídat, prozrazuje úryvek z knihy Žalmů, jedné ze 73 knih Bible. Proč začínám tímto tématem? Než jsem se rozhodl pro tento rozhovor s vámi, prozradili mi kněží, že je často tíží problém, jak zvládnout s vámi celou přípravu, když zjišťují, že vlastně ...a co bych to na vás prozrazoval. Když se tedy často nedostanou dál než k základům víry, pojďme si říci o potřebných věcech tímto způsobem.

Moudré a zkušené hlavy tvrdí, že příprava na manželství začíná už v dětství a ještě dřív. Myslí přitom na výchovu. Nemůže být lepší výchovný základ nad Boží lásku, kterou máme všichni napodobovat. Kdo z vás byl v dětství doveden ke vnímání Boží lásky? Byl jsem varován, že by mnohé z vás příprava na manželství v podobě kázání mohla odradit, a proto vás chci pozvat na procházku. Zvu vás za hlučnou bariéru města, kousek dál do přírody.

Vzpomínáte někdy na své dětství? Našli si vaši rodiče ve vašem dětství dost času na chození s vámi ven a také na povídání o věcech kolem? Vaše děti budou potřebovat víc váš čas než vaše peníze a zároveň pravdivé vedení k Bohu. Jak snadno někteří rodiče ze sebe setřáslí povinnost poučovat od malička své děti v oblasti vzniku života odkazem na čápa a vránu nebo na školu, kde se všechno dovědí, až budou dost velké. Podobně si pak mnozí vedli i v oblasti náboženské a zaseli něco, co k duchovnímu růstu nemohlo dost dobře posloužit. Zkreslené představy a názory jsou špatnou výbavou a je zapotřebí se jich zbavit. Nejsou totiž k věření, ale k zmrazení víry. Donedávna se hodili těm, kdo nepřáli pravdě, aby podle nich náboženství představovali. Život a Bůh nejsou pohádka, ale jsou pro člověka tím nejdůležitějším. To snadněji chápou lidé žijící v přírodě a jsou pro Boha otevřenější než lidé technického světa.

Mnohým z nás se dostane dost poučení, ale Boha už tolik nedovedeme vnímat, proto mé pozvání do přírody, v níž je učení nejkrásnější. Je škoda, že někteří chodí do přírody se sluchátky na uších či dokonce jim v ruce rve kazeták. Šidí sebe a ruší druhé. Jsou hluší a slepí, technika jim brání rozvinout myšlení. Když jdeme a myslíme na cokoli vztahu k Bohu, už z toho začíná být modlitba a může se nám otevírat nový pohled na každou skutečnost. Před námi je skála. Nevím, co se vám vybaví při slově »skála«. Někomu překážka a někomu vítaná příležitost k výstupu. Já si vždy vzpomenu na Ježíšova slova z evangelia: *»A já ti pravím, že ty jsi Petr - Skála a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla jí nepřemohou« (Mt 16,18)*. Ujišťuje mě to, že v jednotě s církví řízenou Petrovým nástupcem jdu správným směrem. Že na tu skálu po dva tisíce let marně útočí pekelní nepřátelé, toho jsme svědky. Útočí bez naděje na vítězství, protože Ježíšovo slovo je slovem pravdy. Víra je také něco takového jako skála. Nejen co se týče pevnosti, ale vede i do výšky. Co v tom případě uděláme? Můžeme skálu obejít, můžeme na ni vylézt nebo přitom i spadnout. Větší rozhled získáme jen vystoupením nahoru. Chcete-li mít rozhled, snažte se dostat k vrcholu, který představuje víru. Vírou poznáváme Boha. Bůh nám vyšel naproti už tím, že založil jednu všeobecnou církev a světil jí všechny prostředky, které nám pomohou vystoupit vzhůru.

Pepík míní, že se dnes při slově skála snadněji vybaví námaha při budování základů pro dům. Skvělý námět pro kazatele. Na pěti místech Písma svatého se mluví o základním úhelném kameni, kterým je míněn Kristus. *»Vám, kteří věříte, je vzácný, ale nevěřícím je to ,kámen, který stavitelé zavrhl; ten se stal kamenem úhelným, ale i ,kamenem úrazu a skálou pádu« (1Pt 2,7n)*. Petr zde připomíná předpověď, kterou opakoval Ježíš v souvislosti s podobenstvím o zlých vinařích. Petr i vybízí a připomíná: *»Přicházejte tedy k němu, kameni živému...« a dodává: »I vy buďte živými kameny, z nichž se staví duchovní dům« (1Pt 2,4-5)*. Evangelisté, Matouš a Lukáš, zase uvádějí Ježíšovo podobenství o dvou stavitelích, ve kterém rozvážný muž postavil svůj dům na skále. Jemu je podobný každý, kdo Ježíšovo slovo nejen slyší, ale také podle něho žije. Jeho dům odolá přívalům vod i vichřicím. Ale kdo slyší a nedbá na to, bude podoben bláznivému muži, který postavil svůj dům na písku (srov. Mt 7,24-28). Já přeji vám i každé rodině spolehlivý dům, postavený na skále.

Milan se ptá: *»A co, když slyší, ale nerozumí?«*

»Ať se ptá Pána tak dlouho, až porozumí,« odpovídám na to a myslím si: »Nerozumí nebo nechce rozumět? Láska, ta nikomu neukřivdí!« Jistě těžko lze Kristově nauce porozumět, kázeli se jenom slovy. Daleko důležitější jsou skutky, proto Ježíš nic nepsal, ani neříkal »pište«, ale »budete mi svědky« (srov. Sk 1,8). Apoštoly poslal do celého světa s radostnou zvěstí pro všechny lidi a s příslibem, že ti kdo uvěří, budou konat velké skutky. To, že patří k Ježíši, že jsou jeho učedníky, má být poznat podle toho, že budou mít lásku jedni k druhým. Takovou, jakou je miluje Ježíš. To platí i pro nás pro všechny, protože i nám se dostává povolání být jeho učedníky. A tak máme i my vyzářovat jeho lásku.

Když se dobře rozhlédneme kolem sebe, můžeme pozorovat Boží dobrotu a velikost v celém stvoření.

»Informace o Bohu můžeme najít všude, ale člověk má možnost je ignorovat a popřít je,« říká autor mnoha vědeckých prací, profesor Dr. Happner, ředitel neurochirurgické kliniky ve Štýrském Hradci. O motýlu, který kolem nás přeletěl, Diderot řekl, že jeho oko nebo křídlo stačí rozdrtit popírače Boha.

Věra se ozvala: »Nám ve škole se snažili dokázat, že věda popírá existenci Boha. Co vy na to?«

Možná to Věře i vám vysvětlí Heisenberg, který říká: »Když se napijeme z poháru vědy, můžeme mít dojem, že není Boha ... střetneme se s ním, až ten pohár vypijeme do dna.«

Podobně mluví sir F.W. Herschel: »Čím více se rozšiřuje pole vědy, tím více se objevuje nepopíratelných důkazů o věčné a všemohoucí stvořitelské Moudrosti.«

A Max Planck: »Uvažování věřícího Bohem začíná, uvažování fyzika Bohem končí.«

Věro, co myslíš, že je výhodnější? Být vědcem nebo věřícím? Věřícím stačí svědectví Ježíšovy lásky a nepotřebují zvláštní důkazy, mimořádné zázraky, které se vyskytují i dnes. Vždyť ty vlastně dokazují, že kdo nechce uvěřit, neuvěří. A je to tak v souladu s Boží láskou, ta totiž nikoho neomezuje v jeho rozhodování. I příroda bude dál svědčit o Bohu, ale i o chabém rozumu člověka, který ji ničí, protože si jí neváží stejně jako jiných Božích darů. Zde mám na mysli zvláště lidský život, který začíná početím. Jak velkolepá může být cesta lásky k věčnému štěstí, tak zase cesta pýchy nad vlastní mocí může mít hrozný konec.

Někdo se zajímá o mimořádné zázraky, ale uznejme jako dílo Boží i zázraky přirozené. Četl jsem následující srovnání s lidskou technikou: »Lidé dovedou vyrobit kabel o průměru jeden a půl milimetru, v němž je sto dvacet vodivých vláken s izolační vrstvou. Větší úžas vyvolává pohled na lidské oko, které je spojeno očním nervem, jenž má průměr také jeden a půl milimetru, ale je v něm šedesát miliónů vláken a každé je odděleno dvěma izolačními vrstvami. Na sítnici oka je sto třicet miliónů antén.«

Podívejme se ještě blíže na zázrak života, který vede k poznání, že ne náhoda, ale rozum a vůle spravuje svět.

Jediná buňka v lidském těle s jednoduchou stavbou obsahuje kvadrilióny atomů v biliónech molekul. Kdyby atomy měly jednoduchou strukturu, dalo by se prý vše pochopit, ale každý atom představuje vlastní svět, sluneční soustavu, mikrokosmos. Kolem otáčejícího se pozitivního jádra krouží rychlostí 30 km/s v odstupech jistý počet negativních elektronů, jež jsou hmotou bez váhy. Moc, která nechává kroužit elektrony v atomu, určila i plán výstavby a provozní pokyny pro stále se měnící organický život stejně jako pro vesmír. Ale ani nejlepší provozní ustanovení nestačí na zachování obdivuhodné stavby buňky. Proto Stvořitel vkládá část své síly do každé buňky, aby dělala potřebné zásahy i nad všeobecná provozní ustanovení, jak to případné okolnosti vyžadují.

Bůh existuje. K poznání této skutečnosti docházíme rozumem i pomocí Bible, která nás pak dále učí, že prostřednictvím Ježíše Krista v Duchu svatém jsme se stali účastníky Boží lásky. To jediné nás činí blaženými, plnými lásky a života. Vírou jsme vtaženi do tajemství Trojjediného Boha, které je nad naše chápání, ale které nám zjevuje Ježíš. My proto víme, že žít v Kristu a s Kristem znamená mít účast na Božím životě Otce i Syna i Ducha svatého. Toto naše napojení na Boží život nazýváme znovuzrozením v Kristu, které se uskutečňuje ve svátosti křtu. I to šumění vody dole v potoce nám může napomoci k jeho připomenutí. Voda slouží k očištění a je nezbytná pro život. Křest zbavuje hříchů a dává nový život. Člověk však často svou zlou vůlí spojení s Bohem přetrhává. Jeho obnovení by sám nebyl nikdy schopen. Ježíš zasahuje svou láskou a skrze svůj kříž, v Duchu svatém umožňuje člověku cestu zpět k Otci. Tímto směrem se mohou ubírat naše myšlenky, kdykoliv jdeme kolem kříže. Na místě je i vzbuzení pocitu vděčnosti: Klaníme se ti, Pane Ježíši, a děkujeme ti.

»Jednou je v Bibli zdůrazňována Boží láska k nám a podruhé je jinde zase řeč o tom, že je třeba se Boha bát, jak tomu máme rozumět?« ptá se Věra.

Bůh je láska. Počítáte s tím, že se budete někdy trást strachy před svým vyvoleným partnerem, který vás miluje? Pokud ano, nevěříte dostatečně v jeho lásku. Věříte-li v jeho lásku a milujete-li ho, pak váš strach je jiný. Bojíte se ho zarmoutit, bojíte se, abyste mu neublížili, a taková má být vaše bázeň před Bohem. Další výklad říká, že v biblické mluvě »bát se Boha« znamená »brát ho vážně«.

Bůh je náš milující Otec. Každý dobrý otec dbá o výchovu svých dětí a vidí-li to jako nezbytné, používá i trestů, které je mají přivést na správnou cestu. Podobně jedná Bůh. Nechce člověka trestat, ale pamatujme, že je také nejvyšší spravedlivý. Do Jakuba jako když píchne: »Spravedlivý!? To by nestrpěl krutosti, které se ve světě dějí na nevinných.«

Jakube, nesmíme zapomínat, že Bůh není jako my. Řekli jsme si, že nás přesahuje, a to nejen meze našeho poznání, ale i času. Pozemský život člověka je ničím proti jeho životu na věčnosti a přece zde na zemi má na něj zásadní vliv. Vliv rozhodnutí se. Bůh nás chce přivést ke správnému rozhodování, ale naše rozhodnutí by nikdy nestačilo. Nezbytně potřebujeme obdarování, kterému říkáme Boží milost. Potřebné milosti nám pramení z výkupné oběti Krista na kříži. On, jedné podstaty s Bohem Otcem, stal se člověkem pro spásu každého z nás.

Jakube, ty by ses snad bouřil i zde, že Bůh pro tebe připravil nebe cestou Kristova kříže. Trpěl přece nevinný a nejvyšší svatý, ale jenom proto mohl překlenout propast mezi námi a Bohem a o sobě říci: *»Já jsem cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne«* (Jan 14,6). Spravedlnost Boží má dimenze odpovídající velikosti Boha, ne člověka. A jelikož Bůh je láska, bylo na kříži otevřeno jeho nekonečně milosrdné Srdce.

Myslím, že to Jakobovi zatím může k přemýšlení stačit. K otázce utrpení se ještě vrátíme.

Od našeho tématu není daleko výrok Dr. Erwina Lieka: »Modlitba a bázeň jsou jediným možným postojem vědce, který se ponořuje do posledních, konečných tajemství života.«

O jakou bázeň jde, jsme si už řekli, teď ještě povíme o jaký postoj jde v modlitbě. Svátá Terezie z Avily, kterou papež Pavel VI. prohlásil za učitelku církve, říká: *»Modlitba není záležitostí mnoha slov, ale mnohého milování.«*

Řečeno mými slovy, jde opět o vztah lásky. Takový vztah ve vašich dvojicích není neznámý. Přijetí svátosti manželství však znamená i přijetí dalšího, silnějšího vztahu lásky ze strany Boha. Abyste tuto Boží lásku mohli přijmout, opětovat a žít z ní vztah mezi sebou, potřebujete ji umět vnímat. Nečekejte ode mne, že vás to naučím, čekejte to od Boha. Čekejte to tak, jako čekáte projev lásky od svého partnera. To jistě neděláte dáváním najevo, že nemáte čas ani zájem o to, co on pro vás dělá, ale pozorně vnímáte jeho projevy a snažíte se nenápadně projevovat svou lásku. Nejste první, kdo takto čeká. První je Bůh. A jedním z jeho nenápadných projevů je to, že jste zde jeden pro druhého. I to, že spolu v tiché radosti máte možnost mimo poznávání vzájemně poznávat i ostatní jeho díla a naučit se mezi nimi vnímat jeho.

Doufám, že všichni chápeme, že v modlitbě jde o setkání s Bohem. Bůh mě vnímá a zná lépe než já sám sebe, ale já sám svým chybným vnitřním postojem vytvářím bariéru, která zatemňuje můj pohled, mé vnímání Boží lásky, protože jedním proti jejímu řádu. Člověk potřebuje na začátku modlitby odstraňovat ty bariéry, které si navršil, a to tím, že změní svůj postoj v postoj lásky k Bohu a pohledem na svá provinění očistí své srdce.

V této kapitole jsme se utvrzovali ve víře, podívali se na vztah Boha a člověka a na různých místech se zastavili nad šesti základními pravdami, které po seřazení znějí takto:

1. Bůh je jeden.
2. Bůh je nejvyšš spravedlivý.
3. Jsou tři Božské osoby: Otec, Syn a Duch svatý.
4. Bůh - Syn se stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil.
5. Duše lidská je nesmrtelná.
6. Milosti Boží je k spáse nevyhnutelně potřeba.

Dnešní procházka končí a jelikož si mezi sebou za chvíli řeknete ahoj, prozradím vám, co jsem slyšel o původu a obsahu tohoto pozdravu. Třeba se jej naučíte říkat se stejným úmyslem jako já. Jde prý o zkratku, kterou jako první začali na sebe volat portugalsí mořeplavci. V plném znění znamená: **AD HONOREM JESU**. Český překlad říká: »Vše k počtě Ježíšově!« Možná uslyšíme i jiné výklady. Těžko však mohou obsahovat tak krásný program.

Tak tedy, »AHOJ!«

BŮH SE NÁM DÁVÁ POZNAT

Pokud by se nám Bůh sám nedal poznat, tak bychom ho nikdy správně poznat nemohli. Řekli jsme si o tom prvním poznávání Boha ze stvoření. Stačí pohled do dálek vesmíru a nezbývá než konstatovat, že jeho vznik a velikost jsou nakonec vysvětlitelné jen skrze Boží čin stvoření.

Na druhém místě se nám Bůh dává poznat v Písmu svatém. Ono je lidskou výpovědí o Bohu, který se zjevuje lidem. Bůh sám ji naplňuje pravdou, láskou, světlem a spásou, aniž by omezoval svobodnou tvořivost spisovatele a ten dokonce ani nemusil vědět, že jedná Božím vlivem. Písmo mluví o Bohu tím způsobem, že vypráví dějiny Božích zásahů do světa a na velkých skutcích ukazuje, jak Bůh řídil osudy svého lidu. My se z těchto dějin dovídáme, kdo Bůh je, a že mnohokrát a mnoha způsoby mluvil k našim předkům skrze proroky.

Naposled k nám promluvil skrze svého Syna a v něm nám dal poznat svou lásku.

Běžně se nedoporučuje začít číst knihu v zadní části, i když u detektivek to láká. U Knihy knih je to ale doporučováno a to částí, kterou psal sv. Lukáš. Jeho evangelium i Skutky apoštolů - dějiny první církve, jsou čtením, jak se říká, nejsnadněji stravitelným. Chci-li mít ze čtení užitek, potřebuji poznat, v čem je jádro biblické výpovědi a co konkrétního mi říká pro mé osobní vztahy, v čem mám změnit svůj život. Písmo svaté je obsáhlá, nesystematická sbírka nejrůznějších spisů - a přesto jde o svědky jediného velkého rozhovoru, který trvá staletí. Chci-li porozumět tomuto rozhovoru, musím se často vnořit do doby a situace, v níž byl psán, a mít jasno, proč v ní byl psán. Někdy se objeví potíže při neporozumění literárnímu druhu. Nejspolehlivějším pomocníkem při čtení jsou dobré vysvětlivky pod čarou, které však většina dosažitelných vydaní postrádá.

Prosbu, kterou má Eva, nemohu splnit, protože probrat nejznámější místa v Bibli, to by bylo na celou knihu. Na část začátku se ale podívat můžeme. Je zde popisováno stvoření. Tento Boží čin je prvním zjevením. Bůh v něm projevil svou lásku a moudrost, stejně jako svou moc. Zpráva o stvoření světa je proto složena do formy chvalozpěvu s opakující se invokací: *»A Bůh viděl, že je to dobré.«* Podobnou formu známe z litaní. Zde je v ní jakoby podtrhnuto, že vše, co vyšlo z rukou Božích, je dobré. Toto zjevení ukazuje Boha i jako absolutního Pána. Tím vylučuje mnohobožství. O slunci a měsíci, kterým se mnozí klaněli jako božstvům, je zde řečeno, že je stvořil Bůh čtvrtý den, aby sloužily lidem k měření času.

»A kdo odměřoval délku prvních tří dnů?« ptá se jaksi uštěpačně Petr.

Úmyslně jsem jmenoval počet dnů, abyste si všimli, že Písmo je kniha věroučná, nikoli přírodovědecká. Bůh v ní mluví sice k nám, ale prvně k lidem naprosto jiných představ o světě. Tyto představy patří k rámu, do kterého je zasazena náboženská pravda o Božím sebesdílení, které má nesčetné projevy. Na tomto rámu pracovali lidé i s úmyslem vytvořit schéma, které by připomínalo, že sedmý den patří odpočinku v jednotě s Bohem.

Evu zvláště zajímá, jak to bylo doopravdy se stvořením její první jmenovkyně.

Písmo nám zde obrazným orientálním způsobem říká, že žena je rovnoprávným partnerem v manželství. Dnes je to samozřejmostí, ale tehdy byla dívka vlastnictvím otce a později manžela. Takové bylo běžné smýšlení doby, ve které byl příběh napsán. Jiným způsobem než obrazným vyjádřením by té pravdě o rovnosti ženy izraelský pastýř nebyl schopen porozumět. Je zde uveden obyčej z představování náčelníkova dospělého syna, při kterém otec slavnostně prohlašoval: *»Ten, který stojí před vámi, je kost z mých kostí a tělo z mého těla.«* Od té chvíle byl považován za rovnoprávného dědice a po otcově smrti se měl stát náčelníkem. Podobná slova v ústech Adamových měla být zárukou nevyvratitelnosti a díky jim bylo možno zrovnoprávnit ženu.

Muž a žena jsou předurčeni k manželství, které je Bohem chtěné společenství dvou lidí v jeho díle stvoření. Spánek, ve kterém člověk neví, co se děje, zde značí, že dílo Stvořitele je velké tajemství. Je to tajemství jeho lásky, s níž stvořil člověka, aby byl jeho obrazem. V okamžiku, kdy je člověk schopen oslovení, přichází Bůh s nabídkou šťastného života v ráji. Stvoření, to byl začátek Božího zjevení. Další vidíme jako zaslíbení, které ukazuje, že Boží láska trvá i navzdory hříchu. Příslib Spasitele vidíme hned po prvním pádu a je stále obnovován: Po potopě Noemovi, Abrahámovi a jeho potomstvu i při slavnostní smlouvě na Sinaji. A pak přichází proroci, jejichž ústy Bůh svůj slib nejen připomíná, ale i vede lid, jemuž se stále víc dává poznat a připravuje ho tak na vrcholné setkání s ním v Ježíši Kristu.

Motto na začátku se zmiňuje o zářivém keři, kterým je míněno místo Božího zjevení Mojžíšovi. V symbolu ohně, jenž nespálil keř, můžeme vidět oheň Boží lásky. Mojžíšovi Bůh na dotaz po jménu odpověděl: *»JSEM, KTERÝ JSEM«* (Ex 3,14). Můžeme říci, že se Bůh dává poznat jako *»Jsoucí«*.

Z Písma Boha nejen poznáváme, ale za pomoci Písma máme možnost s Bohem hovořit.

»Když se modlíš, mluvíš k Bohu, když čteš Písmo svaté, mluví Bůh k tobě.« To neříkám já, ale svatý Augustin.

»Prosím vás, to je přece vždycky monolog a předem formovanej,« vyjádřil se Franta, který s námi na první procházce nebyl.

Je velmi dobré říci svůj názor, protože to je první krok k hledání pravdy. Když odřikávám naučenou modlitbu a jsem u svých starostí, je to asi jako *»mlácení prázdné slámy«*. V modlitbě buď s naučenými slovy směřuji k Bohu i svou myslí, nebo svými slovy mohu přímo s Bohem řešit své starosti. Ve světle Božího slova, na které si vzpomenu nebo

keré si přečtu, a v úvaze nad ním, když je vztahuji na svou situaci, mám možnost poznat Boží odpověď. Říká se, že při čtení Písma i při modlitbě má být v činnosti rozum, vůle i cit. Rozumem děláme ze čteného praktické závěry, které obracíme zkoumajícím pohledem na svůj život, a vůlí vzbuzujeme zároveň přiměřené city, někdy obdivu, chvály, vděčnosti a lásky, jindy studu, zármutku, přiznání si nemilé pravdy a podobně podle okolností. To se nám už fádni modlitbou nezdá. Postoupíme-li takto dopředu, je v tom Boží pomoc a z naší strany její přijetí.

Ještě jsem zaslechl otázku: »Jak dlouho bychom se měli Písmu věnovat?«

Na to je šalamounská odpověď: Podle potřeby, kterou máme velmi rozdílnou. Avšak budu-li chtít být důsledný, tak potom stále. Nikoliv tím, že bych je stále četl, ale že podle něho budu žít. Pro tuto praxi je snazší kratší a častější čtení z Nového zákona. Je to celkem 27 knih. Na začátku jsou knihy historické, evangelia podle Matouše, Marka, Lukáše, Jana a Skutky apoštolů od Lukáše. Ostatní knihy jsou vlastně listy apoštolů a označujeme je jako naučné. Většinu jich napsal apoštol Pavel, který do doby, než se setkal s Kristem, křesťany pronásledoval. U něho vidíme, jakou sílu dává přijetí Krista do svého života.

»Dává nám Ježíš nějaké konkrétní poznání Boha?« ptá se Věra.

Apoštol Filip přímo žádal Pána Ježíše, aby ukázal Otce a on mu odpověděl: *»Tak dlouho jsem s vámi, Filipe, a ty mě neznáš? Kdo vidí mne, vidí Otce ...Nevěříš, že já jsem v Otci a Otec je ve mně? ...Otec, který ve mně přebývá, činí své skutky«* (Jan 14,9-10). Ježíš Filipovi neodpověděl přímo, ale poukázal na to, že je s Otcem podstatně spojen, ač se na jiných místech o něm vyjadřuje jako o jiné osobě. Zde pokračuje příslibem, že s Otcem přijdou k tomu, kdo jej miluje takovou láskou, která se projevuje zachováváním jeho slova. Jde o praktické uvádění evangelia v život. Ježíš dále slibuje Utěšitele: *»Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu...«* (Jan 14,26).

V celém Písmu můžeme pozorovat, že Bůh pravdu o sobě zjevoval lidem postupně, až když ji byli schopni snést. A přesto ji přijímali těžko a s rozpaky. Vidíme to zejména na příchodu Božího syna. Proroctví o něm byla známá, ale učedníci pochopili skutečnost až jím on sám, cestou s nimi do Emauz, po svém zmrtvýchvstání, otevřel smysl Písma (srov. Lk 24,13 -32).

Pro větší užitek z četby Písma je výborné začínat prosebnou modlitbou a končit díkem. To platí i pro jinou duchovní četbu.

DŮVODY NAŠÍ VÍRY

»Co máš z toho chození do kostela?« »Co máš z té své víry?«

Tyto otázky byly možná dříve kladeny z jiných důvodů než dnes, ale pro nás je stejně potřebné dokázat na ně odpověď. Znáť odpověď pro sebe i na svědectví, ke kterému vybízí apoštol Petr slovy: *»Buďte stále připraveni obhájit se před každým, kdo se vás ptá po důvodech vaší naděje«* (1Pt 3,15).

Začněme tím, že si ujasníme pojem víry. Co vlastně ta křesťanská víra je?

Druhý vatikánský koncil ji charakterizuje takto: *»Vírou se člověk svobodně Bohu zcela oddává, a to tak, že Bohu Zjeviteli úplně podřizuje rozum i vůli a dobrovolně projevuje souhlas se zjevením, které nám dal«* (DV 5).

Z toho můžeme vyvodit, že víra je odpověď člověka na Boží zjevení v dějinách spásy. Tato odpověď víry je cestou od starých jistot k novým způsobům myšlení a jednání. V tom smyslu je i jakýmsi rizikem, ale což není větším rizikem setrvávat u starých způsobů při pohledu k věčnosti?

Víra v Boha není jen přesvědčení o pravdivosti věroučných článků či pouhé kolektivní náboženské vědomí. Víra je především důvěra, na kterou jsme vůči Bohu odkázáni, je zároveň určitým vyznáním lásky k Bohu a jeho oslovení je pak modlitbou. Ta je nejdůležitějším a nejpodstatnějším výrazem víry v Boha. Víra je přímo způsob existence každého, kdo přijal Krista a v němž přebývá Duch svatý. Koncil říká: *»Aby se nám té víry dostalo, je třeba předcházející a pomáhající milosti Boží a vnitřních popudů Ducha svatého; aby on pohnul srdcem a obrátil je k Bohu...« (DV 5).*

O víře lze říci totéž, co o Písmu svatém: Je plně dílem Božím i plně dílem člověka.

ThDr. Josef Zvěřina nám vysvětluje víru jako otevření se Bohu, čekání na Boha, setkání s Bohem a život v jeho přítomnosti. Víra staví člověka do lidského společenství, které směřuje k naší plnosti v Bohu.

V této víře, která je podložena společenstvím a přátelstvím s Bohem, spočívá smysl lidského života a to, čemu říkáme spása člověka. Prosme proto s důvěrou o pomoc pro naši malou víru a nezapomínejme, že víra s modlitbou jsou jako spojené nádoby. Modlitba roste z víry a víra z modlitby.

»Já bych chtěl pro víru skutečné důkazy. Nejen nauku o víře, která, jak se zdá, obsahuje až názory po Druhém vatikánském koncilu,« říká Tomáš a ptá se: »Je možné obeznámit se s dřívějšími názory na víru?«

Můžeme to zkusit. Hned v začátku zjišťujeme, že první koncily ujasnily čtyři základní prvky chápání katolické víry takto: *Víra je začátkem osobní zkušenosti s Bohem, která se nedá nahradit ničím jiným. Jde pak o určité vyjádření víry, nauku a vyznání.* Pevnost toho všeho se projevovala v síle velkého počtu mučedníků a v marném úsilí vyhladit víru, jejíž obsah je vyjádřen v modlitbě *»Věřím v Boha«*. Používáme dvoje znění, jedno z doby apoštolské, je kratší a známější, druhé z Prvního cařihradského koncilu v roce 381. Toto *Vyznání víry* je uvedeno vzadu v dodatku modliteb a používá se obvykle při nedělní liturgii.

Kdo chce být přesvědčován stálými důkazy o pravdivosti a lásce svého partnera, obvykle sám není upřímný a ve skutečnosti chce něco jiného. Důvěra, víra, to samo v sobě obsahuje nemožnost plně se přesvědčit. V náboženské oblasti se přesvědčí jen ten, kdo je ochoten víře v Boha se otevřít, kdo uvěří a vytrvá. Někomu ovšem stačí k přesvědčení to, že tisíce lidí raději volilo mučednickou smrt, než aby se vzdalo své víry. A i přes nesmírné utrpení byli mnohem šťastnější než jejich mučitelé. Někomu stačí jeden případ, jehož je svědkem, ale víra je poznání a zároveň uznání pravdy. Někomu tedy nepomůže ani sebevětší přímé svědectví, ani pomoc rozumu, která, jak jsme si říkali na samém začátku, vede na cestu víry.

Vidíme, že k věření nestačí sám rozum, který by snad souhlasil s pravostí Božího zjevení, ale že je zapotřebí i souhlasu vůle. Teprve zapojením své vůle důvěřuji Bohu a na něj spoléhám, a až z obojího souhlasu vyplývá plná víra, která je cestou za Bohem, s Bohem a k plné, trvalé jednotě s ním.

Co na té cestě mám zde z víry já, je to, že víra mi přináší radost, naději, odhodlání, sílu, ulehčení těžkostí a dává tak smysl celému životu. To znamená, že dává i smysl utrpení, učí chápat druhé, vede k správnému poznávání a hodnocení věcí, tedy k moudrosti, a dává účast na Božím království lásky. Žitá víra mění, obohacuje a obšťastňuje existenci člověka. Život

z víry je přínosem i pro druhé, neboť modlitbou a obětí jim můžeme vyprosit dar víry. Svědčí o tom též příběh, který se udál za minulého režimu.

Do jedné nemocnice přišla studentka SZŠ a z lásky k povolání, které si zvolila, chodila ve svém volnu od postýlky k postýlce, aby pohovořila s malými pacienty a potěšila je. Zastavila se také u čtrnáctileté Jany, která jí řekla: »Každý se mě ptá na totéž a nikdo si se mnou nepohovoří.«

»Já mohu, nejsem tu služebně, mám volnou hodinu, víš!« řekla Marienka. »To je dobře, ale nejdřív mi řekni, zda jsi katolička.«

»Ano, jsem.«

»A chodíš pravidelně do kostela?« vyzvíдалa nejdřív Jana.

»Každou neděli.«

»Dobrá, věřím ti a něco ti sdělím. Ještě jsem to nikomu neřekla.

Bylo to před pěti léty, co mě babička tajně připravovala na první svaté přijímání, aby rodiče o tom nevěděli. Učila mě přinášet dobrovolné oběti Božskému Srdci Páně a dělaly jsme to spolu.«

Dál Jana vyprávěla o svém snu po prvním svatém přijímání, ve kterém jí ten, koho nejvíc milovala, nabízel dvě koruny. Bílou a červenou. Bílá znamenala zachování nevinnosti a červená byla symbolem utrpení, na které byla upozorněna a které mohla odmítnout. Když přijala obě, dva zástupy, které dříve volaly o pomoc, jí velmi začaly děkovat. Jana pokračovala ve sdělování toho, co prožila jak se sen začal uskutečňovat.

»Moji rodiče, maminka učitelka, tatínek náměstek a oba straníci, od někoho se dozvěděli, že jsem byla u svatého přijímání a začali se zlobit. Na babičku velmi křičeli a pak ji vyhodili z domu, protože prý mě kazí. Moc jsem plakala. Maminka všechno prohledala a co jsem měla náboženského, všechno spálila. Pak položila na stůl knížku o Leninovi a začala křičet: ‚Ode dneška budeme spolu studovat Lenina.‘ Otec zdůraznil společné rozhodnutí tím, že mi dal pár facek. Byly zrovna vánoce. Po odchodu rodičů jsem uvažovala, co bude s babičkou, když nemá nikoho kromě nás. Šla jsem ji hledat ke kostelu. Byla tam a hned jsem jí vysvětlila svůj plán. Deset dnů jsem byla šťastná, protože se mi dařilo babičku ochraňovat a skrývat ve svém pokoji. Když se pak naše tajemství prozradilo, rodiče babičku vyhnali ještě hrubším způsobem a můj pláč otce rozběsnil. Svlékl mě, přivázel ke stolu a mlátil, div že mě nebil k smrti. Nemohla jsem se ani hnout, musela jsem trpět, ale obětovala jsem to Božskému Srdci. Horší než bití byla zpráva, že druhého dne našli babičku za kostelem zmrzlou. Chudinka, nikam si nešla stěžovat a po zavření kostela zůstala venku. Bylo 5. ledna. Moc mne bolelo, že jsem nebyla schopna jít na její pohřeb. Lidé mysleli, že z únavy usedla a usnula. Nikdo netušil, že byla vyhnána. Otec mi zakázal o tom mluvit a slíbil, že v případě prozrazení mě zabije. Na následky bití jsem musela do nemocnice v jiném okresu. Vyhrožování otce se opa kovalo. Trpěla jsem, ale Pán Ježíš mi dal sílu, abych to snesla. V nemocnici jsem často. Podívej Marienko, tady mám na hlavě bouli, která mi roste od toho výprasku a doktoři ji chtějí operovat.«

»To bude velmi těžká operace,« řekla Marienka a dodala: »Nechtěla bys opět přijmout Pána Ježíše a svátost nemocných?«

»Ano, proto jsem ti to všechno vyprávěla a ptala se tě na víru. Prosím tě, zaříd' to! Asi to bude moje poslední svaté přijímání.« Marienka slíbila a než odešla, dala Janě na její přání svou adresu. Uplynulo více dní, než se Marienka dostala opět do nemocnice. Mezitím Jana po operaci zemřela. Před smrtí však stačila Marience napsat:

»Marienko, děkuji Ti, že jsi mi zprostředkovala svaté přijímání. Měla jsem pouze první a poslední. Jsem po operaci. Byli za mnou naši. Víš, co se stalo? Po operaci jsem úplně ohluchla. Rodiče z toho byli nešťastní, protože nemohli se mnou mluvit. Tatínek pak vytáhl z náprsní tašky obrázek ukřižovaného Krista a na jeho zadní stranu mi napsal: Janko, ty jsi náš ukřižovaný Kristus, ty jsi nás přivedla zpět k Bohu. Odpusť nám vše, čím jsme ti ublížili. Už nejsem náměstek, ale skladník. Maminka už není učitelka, ale prodavačka. Vystoupili jsme ze strany. Děkujeme ti!«

Jana zemřela v roce 1978 a zanechala nám svědectví síly, lásky a oběti. Utrpení nevinných je spásou lidstva. Janě mimo rodiče vděčí i mnoho jiných, kteří díky jí získali víru a poznali Boha.

Víra dává sílu vydávat svědectví, třeba jen nenápadné, ale živé - skutky lásky. Na druhou stranu, není-li víra spojena s těmito skutky, je sama o sobě mrtvá (srov. Jak 2,17).

Víra nám dává životní orientaci, nikoli jen hotové odpovědi a návody. Světlo křesťanské víry dává všem hodnotám světa nový směr, nový smysl. Ať jde o umění, techniku, rekreaci či cokoliv lidského. Víra vnáší do hodnot lidského života nový pohled a dává určitá kritéria pro rozlišení dobra a zla, hodnoty a bezcennosti.

Monika přišla s otázkou: »Proč tolik lidí nevěří a je mnoho těch, kteří se sice za věřící prohlašují, ale na jejich životě to není vidět?«

Někdo si hned odpovídá: Víra je jeden svět, světská zkušenost druhý, a ten se člověka dotýká více. To je ale omyl, který si ještě vysvětlíme. K položené otázce si připomeňme, že víra je přijatý dar od Boha. Pro Boží obdarování používáme výrazu »milost«, který vyjadřuje i lásku, se kterou Bůh člověka obdarovává. Zdůrazněním, že se jedná o přijatý dar, vyniká skutečnost, že tato milost, kterou je víra, nemusí být člověkem přijata. Je to člověk, kdo rozhoduje proti vůli Boží, jedná proti lásce a tím tuto možnost narušuje. Zde se dostáváme k příčině, kterou je nedostatek lásky. To je důvod, Moniko! Nedostatek lásky, který je proto, že lidé, ač o Bohu vědí, ho neznají a nemají ani zájem ho poznat. Boží nepřítel ovlivňuje jejich myšlení a lichotivou lží nahrává jejich sebelásce. V tomto oboru je natolik obratný, že i genocidu dokáže vydávat za morální dobro tak, že mu neuvěřitelně velké množství lidí naletí.

»Prosím, to snad ne, copak jsou lidé padlí na hlavu?« snaží se obhajovat lidský rozum Věra.

Mám na mysli kruté zabíjení nenarozených, jejichž počet předčí oběti světových válek. Bylo po pravdě nazváno »tichá genocida«. Denně se na světě usmrtí 140 000 dětí v mateřském těle. Jsou to vlastní matky, které zneužívají své svobody, pro své děti žádají smrt a berou jim možnosti, které pro ně připravil Bůh.

U některých lidí zábranu k přijetí víry vytváří obavy: Čeho všeho bych se musel zříci!? To bych musel žít jinak!

Nemají odvahu ke změně, kterou víra vyžaduje.

Víra nás neodděluje od světa, ale ukazuje právě na jeho smysl. Nejsou to nové vymoženosti, věda a technika, kdo má vliv na oslabení křesťanské víry, ale nedostatek lásky. Bůh je láska a kdo jedná proti lásce, odvrací se od Boha a prosazuje sebe. Víru, která je překážkou jeho plánů, zamítá a nahrazuje ji vírou, která mu lichotí. Kdyby nebyla dána možnost svobodného rozhodnutí, nemohlo by být ani lásky. Neboť láska je chtít dobro druhých a obsahuje svobodné rozhodnutí. Tím získává svou velikost a hodnotu.

BOLEST A RADOST V NAŠEM ŽIVOTĚ

Již v příběhu minulé kapitoly jsme se začali dostávat k tajemství, které obsahuje odpovědi na otázky kolem utrpení.

Někteří mi říkají: »Nemohu uvěřit v Boha, který může dopouštět utrpení ve světě.«

Zastavme se proto u tohoto problému, abychom našli východisko ve světle víry. Ona nám je ukazuje v rámci Božího plánu spásy, jehož ústředním bodem je utrpení Krista.

Písmo ukazuje utrpení jako výraz a následek prvotního narušení lidského bytí, jako ovoce a důsledek odpadnutí lidstva od Boha. Tím, že člověk chtěl něco jiného než Bůh, odmítl to, co mu Bůh dal a do nedostatku, který na počátku způsobil, se rodí jeho potomstvo. Ten nedostatek se projevuje v nedostatku milosti, lásky, poznání, v bolestech. Četl jsem toto přirovnání:

Jestliže v mechanismu auta není něco v pořádku nebo se s ním špatně zachází, trpí tím motor. Nedbá-li se plánu konstruktéra a zavedou-li se úpravy, které motor poškozují, motor se zastaví.

Právě tak je tomu u lidí, když hříchem uvedou nepořádek do plánu Otce, neboť tím přivedou do světa utrpení a smrt.

Sobectvím a pýchou se člověk bez Boha odsoudil k disharmonii se sebou, s ostatními i s vesmírem. Těžko dosažitelné spojení ducha a hmoty je rozbito. Jejich roztržka nese s sebou boj, rány a smrt. To není z vůle Boží, že člověk trpí a umírá, nýbrž z vůle člověka. Co dělá Bůh? Jak se staví k našemu problému?

V Ježíši Kristu bere na sebe úděl člověka a dobrovolným utrpením mu otevírá cestu ke spáse. Kdyby nás všechny Kristus nemiloval, neměl by důvod za nás viset na kříži a modlit se za své katy: »*Otče, odpusť jim, ...*« (Lk 23,34). Svou smrtí a zmrtvýchvstáním nám přinesl život a poznání smyslu toho, co prožil. Celý jeho život byl službou. Nevyhýbal se problémům. Častěji mluvil o náhlé smrti a na konkrétních příkladech upozorňoval, že jsou varovným signálem: »*Myslíte, že oněch osmnáct, na které padla věž v Siloe a zabila je, byli větší viníci než ostatní obyvatelé Jeruzaléma? Ne, pravím vám, ale nebudete-li činit pokání, všichni právě tak zahynete*« (Lk 13,4-5).

Utrpení a smrt ve světě jsou varováním. Pamatujme na to, že v jediném nečekaném okamžiku můžeme být z tohoto světa odvoláni. Na utrpení je nejtěžší to, jeli zbytečné, jeli pro nic.

Proč zrovna dolehlo utrpení na mne, na tebe? Tvoříme jedno tu s celým lidstvem a s celým vesmírem. Vdechujeme tutéž atmosféru, ze slunce i ze země přijímáme to, co potřebujeme pro život. Získáváme užitek z vesmíru i ze všech lidí. Máme užitek z celého myšlenkového světa. Přijímáme-li solidaritu v dobru a jeho šťastných důsledcích, pak musíme přijmout i solidaritu ve zlém a jeho ovoci - utrpení. Jsme závislí na všech a na každém, ale i každý z nás ovlivňuje vše a všechny. Pamatujme na to a pamatujme, že své utrpení můžeme zužitkovat jako Jana pro spásu lidstva. Ptejme se Pána Ježíše nebo Panny Marie, jak ze svého utrpení vytvořit nástroj pro spásu. Myšlenka zástupného utrpení, vyslovená již u Izaiáše, nachází v Kristově bolesti konkrétní realizaci. Bolest nabývá jen tehdy vykupitelský charakter a záslužnou cenu, když člověk trpí spolu s Kristem.

Apoštol Pavel se dívá na utrpení následovně: *»Toto krátké a lehké soužení působí přenesmírnou váhu věčné slávy«* (2Kor 4,17). *»Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha«* (Řím 8,28). *»Jeli Bůh s námi, kdo proti nám? On neušetřil svého vlastního Syna, ale za nás všechny jej vydal; jak by nám spolu s ním nedaroval všechno? Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Snad soužení nebo úzkost, pronásledování nebo hlad, bída, nebezpečí nebo meč? V tom všem slavně vítězíme mocí toho, který si nás zamiloval«* (Řím 8,31-32.35.37). A k tomu Pavel dodává, že nic nás nedokáže odloučit od Boží lásky, která se projevila v Kristu. Opuštěnost má tu svůj konec. Člověk, který pochopil Pavlova slova, se od té chvíle cítí spoluobčanem Božím. Utrpení je pro něho svatou půdou, z něho se učí, poznává stále něco o sobě i o vztahu s Bohem, který chce, aby se všichni lidé zachránili a došli k poznání pravdy (srov. 1Tim 2,4).

»Poslyšme PRAVDU! Ježíš neříká odkud je zlo, bolest. Nefilozofuje, ale pomáhá. Neříká, proč trpím, ale říká mi: ‚Tvá bolest není nesmyslem. Jsem s tebou. Hned teď‘ - a potom bude naše společenství slavné.‘ To je poněkud jiná logika. Jít za Kristem je velice logické. Dává smysl životu, smysl bolesti i smrti. Už teď a tady! Nesešli jeho kříž, neříká proč, ale: Břemeno mé netíží a můj kříž netlačí. Jsem s tebou, pomáhám. Poslechni mě! Uvaž: Kdybys získal celý svět - a nezískal, ba ztratil to hlav ní, co ti to prospěje? Kdo svůj život ztratí pro mne, nalezne jej.« To jsou slova ThDr. Josefa Zvěřiny k problému bolesti.

Utrpení ve světle víry se ukazuje jako výzva k následování Krista. A to nejen přijímáním kříže, ale i aktivním odstraňováním utrpení. V evangeliu vidíme, že Ježíšova starost o člověka jde až do detailu. Nejen že uzdravuje, těší zarmoucené, ale ve vyprávění o vzkříšení Jairovy dcery vidíme jeho starost i o to, aby pro samou radost rodičů nezůstala o hladu (srov. Lk 8,55). Na příkladu Boží péče o přírodu Ježíš ukazuje, jak velkou péči má Bůh o každého z nás, a učí správnému hodnocení pro dobrou volbu našeho srdce. Často se zastává těch, kteří jsou na okraji společnosti a pomáhá jim. Jemu, Božímu Synu, není žádná služba pro druhého člověka ponižující, ani běžně vykonávaná otroky. Sám umývá apoštolům nohy, a tím jim usnadňuje pochopit, že služba konaná z lásky má hodnotu před každou jinou činností. Na jiném místě ukazuje, že taková služba je zároveň službou Bohu (srov. Mt 25,40). Službou lásky se aktivně účastníme boje proti zlu ve světě a jedině láskou se přemáhají všechny druhy nelásky. Tajemství vítězství je v tom, že pokud máme v srdci lásku, je s námi Bůh. Snad ani není zapotřebí připomínat, že mezi služby druhým patří i modlitby a nejrůznější oběti. Prakticky vše dobré můžeme konat z lásky k Bohu a ze stejné lásky snášet vše zlé. Láska k Bohu působí, že nám vše napomáhá k dobrému. To jsou důvody, že člověk, když uvěří Bohu, přestane se trápit otázkou, proč zlo dolehlo. Ostatně, pokud by nám pohled do tajemství zla stále ještě nestačil, můžeme se snažit hledat pravdivé odpovědi na otázky: Kdo má zlo na svědomí a kdo je ten, kdo toto zlo dopouští? Myslím, že bychom nejednou mohli dojít sami k sobě, místo toho, abychom vinili Boha, který s otcovskou láskou touží po tom, abychom jeho lásku napodobovali. To by znamenalo, že těmi, kdo mají stavět hráz proti zlu, jsme my. Jsme to my, kteří mlčíme tam, kde bychom měli vystoupit na ochranu života. Neoklamávejme sami sebe. Jsme zodpovědni jeden za druhého, jsme zodpovědni za své rodiny, za ty, kteří jsou nám svěřeni, i za všechny ostatní, které můžeme ovlivnit svým dobrým nebo špatným příkladem. Jsme zodpovědni za ty, které necháváme v omylu a v jakékoliv bídě (srov. Mt 25,45).

Draží přátelé, nemohu, je-li slovo Boží jako dvojsečný meč (srov. Žid 4,12), tlumočit je jinak. Též i jako národ máme vydávat svědectví světu. Začátek je u každého z nás, v našich rodinách. Československo bylo označováno za srdce Evropy, kéž bychom se jím stali k chvále Otce i Syna i Ducha svatého!

Tato část vypadá jako kázání, víte ale, jakými lepšími slovy lze toto tak problematické tajemství ukázat v co nejnepřímějším světle? Měli bychom pochopit, že pokud bychom žili tak, jak chce Bůh, nebylo by zla válek, násilí, dokonce by ubylo i problémů s nemocemi. Jen si vzpomeňme, jak se šíří AIDS. Naši ohleduplností a dodržováním předpisů by ubylo neštěstí na silnicích a podobně.

Bible nám nedává jasné odpovědi na otázky týkající se utrpení a neštěstí. Vysvětlování zla ani tolik nepotřebujeme, jako spíše výhled do budoucnosti a ten je v Kristu, s Kristem a v životu pro Krista. Jednu důležitou informaci týkající se zla nám Písmo svaté přece jen dává a to, že největším zlem je hřích. Tato skutečnost se bez víry pochopit nedá, ale zkušenosti ukazují, jak pomíjivé je potěšení, které je odvrácením se od Božího řádu, a jak neblahé následky bývají pro celé okolí.

Radost je protipólem bolesti a zároveň jakoby její sestrou, můžeme je najít vedle sebe. V hloubi srdce může člověk zakoušet radost i ve velmi nepříznivých situacích. K tomu sv. Tomáš Akvinský říká: *»Blažená radost zakořeněná v kontemplaci Božích věcí zmenšuje tělesnou bolest. Mučedníci snášeli mučení trpělivěji tím, že se plně ponořili do Boží lásky.«* To platilo i o Janě, jejíž příběh jsme poznali před touto kapitolou.

Pohled do tajemství radosti nám opět může otevřít část jednoho příběhu, který se šířil samizdatem. Je to závěr svědectví života dívky nazývané Ještěrka, které ukazuje cestu z neštěstí a zoufalství k úžasné radosti.

»Teď vím, že je jediná cesta, která vede k životu. Silnější než droga, než neštěstí a bolest, je jediné Bůh. Boha nic nenahradí. O jeho lásce není pochyb, miluje každého, ať je sebesthorší zločinec. Vždyť, co já jsem za člověka. Jsem konzerva plná svinstva, celá na vyhození, která se teď musí vylít, aby mohla být znovu naplněna, naplněna od Boha.

Byla jsem dítě ulice ...fet'ačka a pro fet zkusila všechno možné, prožila jsem zoufalství a chtěla si vzít život. Dala jsem si dvojnásobnou dávku než snesu... Když mé srdce umlklo, zmocnila se mě hrůza, nemám tělo, a žiju dál. Prosila jsem Boha o smilování, o život a pak jsem znovu ucítila tělo s křečovitým svíráním. Chtěla jsem se polepšit, ale znovu jsem upadla do prodávání se za fet. Několikrát jsem byla opět docela na dně. Byla jsem zoufalá. Boha jsem se bála už prosit a tak jsem prosila o pomoc Pannu Marii.

Pak se stal pro mě zázrak a já měla důkaz, že je Bůh. Začala jsem chodit na přípravu ke svaté zpovědi. Když jsem brečela před Bohem, cítila jsem radost. Zamilovala jsem se do Ježíše, do všeho, co řekl, co udělal a můj život se změnil k nepoznání. Když jsem uvěřila, přijala Boha a poznala, jaký je, znovu jsem se narodila. Stále jsem se radovala, byla jsem šťastná, že už vím, proč jsem se narodila. Už vím, že mám žít z lásky a pro lásku jako Pán Ježíš. Evangelium jako by bylo sklem, skrze které je vše jasné. Člověk se podívá skrze ně na sebe a vidí se očima Ježíše. Podívá se na jiné a vidí je očima Ježíše. Vše se mění, dostává smysl. Člověk se rodí, aby miloval Boha a lidi.

V práci mi nevěřili a podle toho se chovali. Mně akorát záleželo na tom, co o mně ví Bůh, nepočítala jsem křivdy, ale spíš se za ty lidi modlila. Moje modlitby byly stálým vyznáním Bohu. Ve velké vděčnosti, že jsem někdo jiný, stále jsem mu říkala, že ho miluji. Vše jsem mu dávala z lásky.

Cítit přítomnost Boha, to znamená mít v duši mír. Stále jsem byla šťastná, ztratila jsem zájem dělat ještě něco, co není dobré. Nemohla jsem ani chodit na místa jako dříve, ne že by to byl hřích, ale necítím potřebu navštěvovat dýzy a hospody. Přestala jsem kouřit, ne že

by to bylo zakázané, ale že mně takové věci nescházely, nepotřebovala jsem je. Můj Pán mi prostě všechno nahradil stonásobně.«

Ježíš řekl Šimonovi, který se pohoršoval nad jeho postojem k hříšnici, která mu s pláčem začala umývat nohy: *»Její mnohé hříchy jsou jí odpuštěny, protože projevila velikou lásku. Komu se málo odpouští, málo miluje« (Lk 7,47).*

Štěstí a radost s hlubokým prožitkem Boží přítomnosti závisí na velikosti naší lásky k Bohu a na svobodném Božím obdarování. Nejsou rozhodně samozřejmostí, sotva člověk začíná věřit.

Téměř vůbec se nevyskytují otázky: Co je radost? Proč mám radost? Příjemné věci přijímáme se samozřejmostí a podle výchovy, někdy i s vděčností. Radost se nám jeví jako něco přirozeného a skutečně jsme k radosti stvořeni a povoláni. Radost je ale něco hlubšího než veselost. Lidé mohou projevovat veselost, zdánlivě si užívat a přitom být hodně daleko od pocitu štěstí a radosti. Radost je totiž pocit uspokojení z dosaženého dobra.

V manželství jeden druhému má velkou příležitost být dobrem a tak budovat šťastný život, a přece tomu tak nebývá! Co u nich chybí? Není-li dost radosti, nejsme dost dobří. Čím úžasnější dobro, tím větší radost, a tak je třeba zvětšit dobro.

Jak dosáhneme u něčeho, čeho máme málo, velké množství?

Na hádanku je prostá odpověď: Když to málo dáme dohromady s velkým množstvím.

Tak to udělala Ještěrka s pomocí Panny Marie. To malé množství dobra, které v sobě měla, tu svou slabou vůli spojila prostřednictvím Panny Marie s Ježíšem, který je nekonečným dobrem. Původcem dobra je Bůh, a proto tajemství největší radosti prožívají ti, jejichž jediným bohatstvím je Pán Ježíš.

Jedna křesťanská píseň říká každému z nás: *»Můžeš mít radost ve svém srdci, každou hodinu a každý den. Můžeš mít radost, kterou svět nemůže dát.«*

Když se Pán Ježíš při poslední večeři loučil se svými učedníky, řekl jim: *»Zachováte-li má přikázání, zůstanete v mé lásce, jako já zachovávám přikázání svého Otce a zůstávám v jeho lásce. To jsem vám pověděl, aby moje radost byla ve vás a vaše radost aby byla plná« (Jan 15,10-11).*

VÝZNAM A HODNOTA MODLITBY

Jaký má smysl? Co z toho mám, když se budu modlit? Potřebuje Bůh naše modlitby? Jaká je její důležitost? Jak velkým hříchem je nemodlit se?

Chceme-li na tyto a podobné otázky najít odpověď, potřebujeme nejdřív dojít k poznání, co modlitba je. O modlitbě jsme se zmínili již v první kapitole citací sv. Terezie z Avily a řekli si dále, že jde o vztah, o setkání v lásce s Bohem. Z toho můžeme vyvodit, že modlitba je vědomé a láskyplné prožívání Boží blízkosti. Kdyby tomu tak u nás všech už bylo, nemuseli bychom si o modlitbě vůbec povídat. Podíváme se na další citaci: *»Modlitba je pilíř duchovního života.«* Zde už se nám ukazuje odpověď na naše otázky. Jde o podepření našeho duchovního života. To znamená, že jde o naši potřebu. Nemáme jenom tělo, ale i duši, ve které jsme už prožívali nejistoty, zmatky a různé krize, trápení. Smyslem modlitby je do tohoto všeho vnést světlo, pokoj, radost.

Modlitba může působit pro náš duchovní život podobně jako transfúze pro záchranu života tělesného. Její důležitost není malá. Modlitbou také lze nejrychleji vyřešit hádky a krize ve svém manželství i daleko větší problémy. Jaké jsou podmínky? Ten, kdo se chce naučit modlit, musí se začít učit modlit. Nevadí, že modlitba nebude hned modlitbou, jak jsme si ji představovali, že se nám nebude dařit. To, co dává hodnotu modlitbě, je naše touha po Bohu. Už tento začátek, kterým touha po Bohu je, pomáhá např. rychle usmířit na sebe rozezlené manžele.

Nemůže-li jeden druhého snést, zvětšuje se jeho osamocenost, a té se potřebuje zbavit. Používají se různé prostředky, ale žádný není tak účinný jako touha po společnosti Boha. S vědomím jeho přítomnosti si člověk snadněji přizná pravdu, protože se uklidní a vymaní z působení vlivu Božího nepřítele. Přes Boha na toho druhého vidí potom už jinak, protože Bůh je láska. Postupují-li oba stejně, je proces jejich harmonizace rychlejší. Řešení není vždy tak jednoduché. Každé naše otevření se vlivu Božího nepřítele umrtvuje touhu po Bohu a on nám pak snadno vsugerovává nepřekonatelnost překážek a oprávněnost našeho chybného jednání. Při každé příležitosti bude odrazovat od modlitby. Záleží tedy na pevnosti našeho rozhodnutí, naší vůle, naší víry a lásky k Bohu.

Dokud člověk nesetrvá v modlitbě, není schopen naslouchat Bohu. Chce to vytrvalost a k ní potřebujeme lásku, která má původ v Božské milosti.

»Může tu vytrvalost něco nahradit, nebo co dělat v našem případě?« ptají se ti, kdož si myslí, že vytrvalosti nejsou schopni.

I s tímto problémem pojďme k Bohu a velkoryse se mu darujme. Je potřebné přijmout plnou pravdu o Bohu, jak nám ji ukazuje Ježíš. Kdybychom měli Boha za toho, kým skutečně je, budeme podle toho jednat a vše se vyřeší. Zlo ve světě, umožněné následkem nedostatku Boží milosti, bude tuto pravdu vždy zatemňovat, zkreslovat, popírat a strůjce zla a otec lži bude nejrůznějšími způsoby proti ní bojovat, dokud nebude definitivně vyřazen. S touto skutečností musíme v životě počítat, a proto se nenechávat odradit od stále častější modlitby. Kdo se nemodlil, ať začne třeba jedním Otče náš a přemýšlí o jeho slovech. O mateřskou pomoc ať volá jedním Zdrávas. Rozhodněme se každý den věnovat modlitbě dobu, kterou si stanovíme. Den má 24 hodin, kolik si asi z toho Bůh zaslouží? Kolik mu mohu věnovat? Jaká část dne věnovaná modlitbě mi nejvíc prospěje vzhledem k úkolům, které mě každý den čekají? Na to si odpovídejme čas od času každý sám vždy znova, protože odpověď nezůstává stejná. Náš den a náš život potřebuje být posvěcený modlitbou. V tradici našeho národa den rozdělovala modlitba Anděl Páně. Ráno, v poledne a večer se k ní zvonilo tzv. klekání. Třikrát za den se lidé zastavili v práci a přehlédli ji v konfrontaci s Boží vůlí. V modlitbě Anděl Páně pohlížíme do tajemství Božího záměru s námi, jehož prototyp vidíme v andělově zvěstování Marii. Při každé té modlitbě přichází Bůh s radostnou zvěstí i k nám. Mariina odpověď zní: *»Jsem služebnice Páně« (Lk 1,38)*. To je prototypem pro naši správnou odpověď. Znamená to vydání se Bohu, oddání se jeho záměrům, byť jiným způsobem.

»A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi« (Jan 1,14). Toto tajemství nám říká, že uposlechnutí Boží výzvy stačí k tomu, aby Bůh se stal Bohem uprostřed nás a žil v našich srdcích.

Touto modlitbou pronikáme k podstatě spásy a do Božího díla s námi.

Modlitba je důvěrným kontaktem s Bohem, jehož vlivem jsme přetvářeni směrem k dobrému. Kdo podceňuje význam modlitby a myslí si, že se jí každý den věnovat nemusí, že ji nepotřebuje, zřídka se tohoto kontaktu a nedovoluje Bohu, aby jej vedl, vždyť on si stačí! Duchovní život se pak ztrácí jako pára.

Všimněme si důvodu, který pro modlitbu uvádí Ježíš: *»Modlete se, abyste neupadli do pokušení«* (Lk 22,40). Sám se pak modlil: *»Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich, ale ne má, nýbrž tvá vůle se staň«* (Lk 22,42).

Též modlitbou Otče náš nás Ježíš učí odevzdávat svá přání do vůle nebeského Otce. Jde o nejdokonalejší modlitbu, v níž je spojena chvála a oslava Boha s prosbou o to, co člověk skutečně potřebuje. Podle sv. Augustina naše modlitby mohou být i jinými slovy, ne však jiného obsahu. Podstatným prvkem každé modlitby je důvěra, protože je základem živého vztahu k Bohu. Rozhovor s Bohem není vázán na vyřčená slova, ale tímto lidským projevem jsou začátky snazší. Také pro společnou modlitbu je tento projev potřebný. Bylo by však chybné domnívat se, že se správně modlíme pouhým odříkáváním veršů nebo přečtením textu nazývaného modlitbou. Je třeba se do něho zapojit svým myšlením, vůlí, láskou, prostě dát mu hodnotu.

Růženec se modlíme tak, že slova jsou pouze rámeček, ve kterém se srdce podílí na tajemstvích, která jsou spojena s naší spásou. Myslí uvažujeme o tom, co pro nás znamenají jednotlivé události v životě Pána Ježíše a jeho Matky. Vidíme spojitost těchto dvou životů, k nimž má patřit i život náš. V každém Zdrávas napodobujeme jednání Boha vůči Marii a vyjadřujeme důvěru v její mateřskou pomoc. Tím tato modlitba ve spojení s rozjímáním o životě Pána Ježíše nabývá úžasné moci, která zatlačuje moc zla.

Kde je vnitřní angažovanost modlícího se, tam rytmičké opakování formulí nemá nic společného s mechanickým odříkáváním, neboť rytmus odpovídá tělesně duševní struktuře člověka.

K opakování můžeme s prospěchem používat i tzv. střelné modlitby, které mohou být vyznáváním lásky, důvěry nebo prosbou o smilování. Na příklad: *»Ježíši, Maria, miluji vás, zachraňte duše!«* *»Ježíši, v tebe důvěřuji.«* Mohou být i zcela krátké. Vytváří v nás prostor pro Boha a pomáhají nám oprostit se od toho, co nás tíží. Někoho mohou přivést až k mimoslovnímu kontaktu s Bohem, k vnitřní komunikaci, kterou bychom mohli nazvat dýcháním duše.

V modlitbě se odráží způsob našeho života. Naše uspěchanost, starosti a zájmy o mnoho věcí bývají překážkami v modlitbě.

Stává se, že Bůh vstupuje do našeho života a my jej ani nezaregistrujeme. Někdy si jeho vstup uvědomíme dodatečně. Bůh hovoří k našemu srdci v událostech, v druhých lidech a mluví vždy ve vztahu. Při modlitbě v nás působí Duch svatý a jeho projev je závislý na naší vůli otevřít se jeho působení s ochotou podřídit mu svůj život. Pak budeme mít naději prožívat vnitřní modlitbu a budeme poznávat prospěch z rozjímání nad slovem Božím, ze kterého potřebujeme žít. Modlitba je cesta k Bohu, kterou nelze obejít, nelze ji nahradit. V životě mnohých křesťanů je barometrem, který ukazuje stupeň jejich víry. Naše práce potřebují být podloženy modlitbou, aby získaly na hodnotě a smyslu, abychom je konali v láskyplném vztahu k Bohu. Pokud by se někdo rozhodl pro apoštolát a práci pro Boha, ale bez modlitby, riskuje, že se chystá pustit za svým výmyslem a ne do díla Božího.

Každý den začínejme chválou Boha. Chvála osvobozuje lidská srdce a dává průchod radosti. Večer den zakončíme zpětným pohledem na to, jak jsme jej prožili, na motivy své ho jednání a v lítosti nad chybami, kterých jsme se vůči Bohu a bližním dopustili, očistíme svá srdce. Bohu také projevujeme za každý den skutečnou vděčnost.

Jako manželé nebudete žít každý sám pro sebe, ale jeden pro druhého a společně pro Boha. Modlete se proto také co nejčastěji společně. Modlitba nás posvěcuje a stále více proměňuje v osoby žijící z lásky, v lásce a pro lásku. To má dosah i do oblasti tělesné lásky,

protože i do ní se prolíná harmonie naší duševní lásky. Manželství, to je láska ve třech. My dva a Bůh.

CÍRKEV

»Církev - co je to za společenství, proč se tolik zdůrazňuje její potřeba, a co přináší účast na jejím životě?«

»Jak vznikla a jak se orientovat v tom množství ,pravých' církví?«

Na tyto otázky potřebujeme znát všichni odpověď, protože patří k základům našeho náboženství. V dokumentech Druhého vatikánského koncilu, jenž hovoří o církvi, čteme:

»Církev je v Kristu jako svátost neboli znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidského pokolení« (LG 1).

»Kristus, vyzdvižený ze země, přitahuje všechny lidi k sobě; po svém zmrtvýchvstání seslal učedníkům svého Ducha, zdroj života, a skrze něho ustanovil své tělo, to je církev, jako všeobecnou svátost spásy. Nyní sedí po pravici Otcově, ale stále je činný ve světě: přivádí lidi do církve a jejím prostřednictvím je více k sobě připoutává, žije ve svém Těle a Krví, a tímto způsobem jim dává účast na svém oslaveném životě« (LG 48).

Církev je prostředek na zpřítomnění a zprostředkování spásy, ale její podstatu nelze vyjádřit jedním pojmem. Církev je viditelným zpřítomněním spásonosného díla, tajemství vykoupění světa. Označuje se jako Mystické tělo Kristovo a toto pojetí má své obrazné vyjádření v podobenství, ve kterém Ježíš říká: *»Já jsem pravý vinný kmen a můj Otec je vinař. Zůstaňte ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. Já jsem vinný kmen, vy ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze mne nemůžete činit nic. Kdo nezůstane ve mně, bude vyvržen ven jako ratolest a uschne; pak ji seberou, hodí do ohně a spálí. Zůstanete-li ve mně a zůstanou-li má slova ve vás, prostě, oč chcete, a stane se vám« (Jan 15,1.4-7).*

Pokud jste z těchto slov vyvodili stejný závěr jako já, pak jste i pochopili, že církev znamená jednotu s Kristem. Žít tuto jednotu znamená žít z Krista a v Kristu. On sám to umožňuje skrze svátosti. Tím, že budeme žít ze svátostí, budeme udržovat živé spojení s Bohem jako plodná ratolest na vinném kmeni. Všem se nenabízí stejné možnosti, ale každému ke štěstí stačí využít těch, které mu jsou nabídnuty. V úvaze můžeme pokračovat pomocí stejného obrazu. Ratolesti mají různý průměr, kterým proudí vyživující míza a věřící přijímají svátosti, ze kterých svou vírou žijí, nebo ne. Takovým přirovnáním si můžeme uvědomit, že jednou přijmout svátost a pak její působení místo rozvinutí umrtvit, to znamená v tom obrazu znázorňujícím duchovní život, její usychání. Křest je základní svátostí, kterou se člověk stává živou součástí Tajemného Kristova těla - Církve. Církve, v níž je *»Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi, skrze všechny působí a je ve všech« (Ef 4,5-6).*

Tedy mám otázku: »O které z církví je řeč?«

Odpověď se nabízí sama: »O Kristově.« Je to krásné, že skrze křest jsme spojeni spolu navzájem, ať už se hlásíte ke kterékoliv křesťanské církvi. Přijetí svátosti je jen začátkem,

nestačí jen začít, nutno pokračovat. Boží láska nás nenechává bez pomoci. Ježíš jako hlava a zakladatel své církve pro ni ustanovil z právníckého pohledu směřodatné vedení. Víme, že jednal z rozhodnutí Otce. Podívejme se alespoň na dvě místa Nového zákona, která mluví o založení církve vedené jedním, a to konkrétním člověkem. Prvním místem je příslib, kterému předchází Ježíšova otázka k apoštolům: *»Za koho mě pokládáte vy?«* A Petr v horlivosti odpověděl za všechny: *»Ty jsi Mesiáš,«* tedy ten, kterého předpověděli proroci. A k tomu dodal: *»Syn Boha živého.«* Toto vyznání víry v Kristovu Božskou přirozenost nepocházelo z lidského poznání, jak Ježíš řekl, ale vyšlo od Otce, proto ukazuje na Petrovo vyvolení (srov. Mt 16,13-17). Ježíš pak na Petrovo vyznání odpovídá: *»A já ti říkám: Ty jsi Petr Skála a na té skále zbuduji svou církev a pekelné mocnosti ji nepřemohou. Tobě dám klíče od nebeského království; co svážeš na zemi, bude svázáno v nebi, a co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno v nebi«* (Mt 16,18-19). Toto místo nám ukazuje Petrov úřad s všeobecnou mocí rozhodovat. To, že církev svěřená Petrovi a na něm vybudovaná jako na pevné skále nezanikne, znamená pokračování Petrova úřadu i po jeho smrti.

Uvedení Petra do úřadu se událo u Tiberiadského jezera, kde Ježíš po svém zmrtvýchvstání třikrát položil Petrovi otázku: *»Šimone, synu Janův, miluješ mě?«* Na Petrovo vyznání lásky, kterou od něho Ježíš vyžadoval ve větší míře, odpoví dal: *»Pas moje beránky!«* *»Pas moje ovce!«* (Jan 21,16). Dříve Ježíš v podobenství uváděl sám sebe jako dobrého pastýře, který dává život za své ovce. K podobenství použil aktuálního povolání, které mělo své riziko. U Tiberiadského jezera Ježíš předal vedení církve jako pastýřský úřad Petrovi a tím i jeho nástupcům, neboť jemu zároveň předpověděl smrt. Ovce a beránci představují celé stádo, tedy všechny, kdo přijmou Krista. Všichni zde na zemi jsme vystředáni dalšími generacemi. Trvání církve, předpověděné v evangeliu (Mt 16,18), však platí. Její vedení je vázáno vždy na stále nově nastupujícího pastýře všech.

Druhý vatikánský koncil cituje sv. Cypriána, sv. Augustina a další, když říká: *»Všeobecná církev je lid shromážděný v jednotě Otce, Syna a Duchu svatého«* (LG 4). Na dokreslení si můžeme připomenout, že biblické obrazy ukazují církev jako *lid Boží* (1Pt 2,10), *Tělo Kristovo* (Ef 1,23; 4,16) a *chrám Duchu svatého* (1Kor 3,16). Církev tedy znamená jednotu s Kristem ve společenství. Pán Ježíš po poučení o bratrském napomínání ohlásil moc všech apoštolů slovy: *»Skutečně říkám vám: Všecko, co svážete na zemi, bude svázáno v nebi, a co rozvázete na zemi, bude rozvázáno v nebi«* (Mt 18,18). Dále pokračoval: *»Shodnou-li se na zemi dva z vás na kterékoli věci a budou o ni prosit, dostanou ji od mého nebeského Otce. Protože kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam jsem mezi nimi«* (Mt 18,19-20). Takovou malou církví se má stát vaše manželství, vaše rodina. Ne osamocenou, ale náležející k farnímu společenství, které je součástí diecéze, v jejímž čele je otec biskup, nástupce apoštolů, který patří do sboru vedeného Petrovým nástupcem v Římě.

V Nicejsko-cařihradském vyznání víry z roku 381 (uvedeném v dodatku modliteb), jsou jmenovány čtyři podstatné vlastnosti Kristem založené církve. Říká se: *»Věřím v jednu, svatou, všeobecnou, apoštolskou církev.«* Kristus neřekl Petrovi, že zbuduje církev, ale **církev**. Za ni se také modlil při poslední večeři: *»Ať všichni jsou jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě. ...Tak ať i oni jsou v dokonalé jednotě, aby svět poznal, že ty jsi mě poslal a žes je miloval, jako jsi miloval mne«* (Jan 17,21-23). Mohli bychom si ještě připomenout citaci Ef 4,2-6, abychom hlouběji pocítili, jak je s Boží vůlí neslučitelná roztržičnost církve a tvoření nových sekt. Někteří věřící ve snaze najít pravdu nechtějí být v žádné církvi, spokojí se s vlastními prožitky s Bohem a snad si ani neuvědomí, že tím začínají vytvářet další sektu.

»*Bůh je láska*«, proto miluje a obdarovává všechny. Může zde obdarovávat někdy i více členy odloučené církve, když se mu více otevírají, ale to neznamená, že schvaluje jejich odloučenost, nýbrž, že přijímá jejich snahu v rámci možností. Kdyby Duch svatý nebyl mezi nimi, jak by mohli být přivedeni k jednotě?

»*My jsme s nimi spojeni skrze křest a pak z mnoha dalších důvodů, i když nezachovávají jednotu společenství pod Petrovým nástupcem. Ti, kdo se rodí v odloučených společnostech a jsou vychováni ve víře v Krista, nemohou být viněni z hříchu odloučení a katolická církev na ně hledí s bratrskou úctou a láskou. Mnozí z nich mají Písmo svaté jako základ a normu pro život, žijí v milosti, plní víry, naděje a lásky i dalších darů Ducha svatého. Přesto jsou rozpory v oblasti víry, někdy i kázně, které brání plnému církevnímu společenství, (proto jsou nežádoucí smíšená manželství, i když se respektuje svoboda). O překonání překážek se snaží ekumenické hnutí*« (srov. LG 15 a UR 3).

Někteří chcete odpověď na otázku: »Jak chápat **svatost** církve, která je její druhou vlastností, při pohledu na množství nesvatého jednání jejich členů, na konflikty a pohoršení, které církve v minulosti dávala?«

Položme si dříve otázku, co v Písmu svatost znamená? V první řadě nejde o mravní dokonalost, ale o vyvolení ze světa a odevzdání se Bohu. Tak to vidíme už ve Starém zákoně. Křesťané v tom smyslu žijí ve světě, ale nejsou ze světa (srov. Jan 17,14-15). Pojem svatosti církve je odvozen od účasti na svatosti Boha. On ji činí svatou a k svatosti povolává (srov. Ex 19,6; Lv 11,44; 20,26; 1Pt 1,16). »*Buďte svatí, neboť já Hospodin, váš Bůh, jsem svatý*« (Lk 19,2). Bůh sám dává účast na své svatosti. »*Svatý Boží*« (Mk 1,24) Syn svou obětí církve posvěcuje, očisťuje a je s ní nerozlučně spojený, jak slíbil před nanebevstoupením: »*Já budu s vámi po všechny dny až do konce světa*« (Mt 28,20).

Svatost církve můžeme též vidět pro působení Ducha svatého. On vlastně působí v člověku obrácení ke svatosti a tedy k životu podle Boží vůle, jenž spočívá ve věrnosti, v lásce, v trpělivém snášení obtíží každodenního života a ve službě bližním. Tím vším je oslavován Bůh.

Všeobecná církev je totéž co katolická (catholicum). Znamená univerzálnost, otevřenost všem i to, že ohlašuje celou víru a spásu pomocí všech prostředků, které Boží láska skrze ni lidstvu nabízí. Ona je Kristem poslaná ke všem lidem, do celého světa (srov. Mk 16,15) jako hlasatelka radostné zvěsti.

Označení církve jako **apoštolská** vyjadřuje návaznost, apoštolskou posloupnost, moc předávanou v nepřetržitém řetězu svěcením nástupců apoštolů, za kterými stojí jako základ církve Ježíš. Svědčí o tom jeho slova: »*Kdo poslouchá vás, poslouchá mne, kdo pohrdá vámi, pohrdá mnou; kdo však pohrdá mnou, pohrdá tím, který mě poslal*« (Lk 10,16). V návaznosti na apoštoly stojí zároveň předávání apoštolské víry, které je neoddělitelné od platného úřadu biskupa. Církev Kristova obsahuje apoštolský úřad i apoštolskou víru a vedena Duchem svatým žije z Písma i z tradice. Zdrojem jejího života je Kristus a poznávacím znamením má být láska. Zde je povolání nás všech, kteří jsme přijali křest. Druhý vatikánský koncil vyhlásil, že *všichni křesťané křtem a biřmováním mají účast na prorockém, kněžském a královském úřadu Ježíše Krista. Všichni máme povinnost a schopnost přispívat k vzrůstu a posvěcení církve* (srov. LG 30-38; AA 1-8).

SEDM PRAMENŮ

Tyto prameny se nacházejí v jedné oáze uprostřed pouště a my si zde na podobenství o moderním člověku můžeme přiblížit situaci mnohých lidí.

Ten moderní člověk zabloudil v poušti a dny i noci chodil sem a tam. Jak dlouho to trvá, než člověk zemře hlady a žízní? Nad tím stále přemítal. Věděl však, že člověk déle vydrží nejíst než nepít.

Nelítostný sluneční žár jej vysušoval. Horečka jím lomcovala. Když večer usnul alespoň na několik hodin, zdálo se mu o vodě, o pomerančích a datlích. Probouzel se a jeho utrpení bylo ještě horší. Tak se potácel stále dál.

A tu náhle uviděl v dálce oázu. »Fata morgána«, pomyslel si. »Vzdušné zrcadlení, které mne mámí a chce mne dohnat k zoufalství. Ve skutečnosti tu vůbec nic není. To přece vím.« Přibližoval se přesto k oáze a ona mu nemizela. Stávala se stále zřetelnější. Viděl datlové palmy, viděl trávu a skalky, mezi nimiž vytékal pramínek.

»Je to fantazie člověka umírajícího hlady. Můj třešticí mozek mi to předstírá,« uvažuje. »V tomto mém stavu bývají takové přeludy. Ovšemže - teď slyším dokonce ještě i bubláni vody. Sluchová halucinace. Jak krutá je příroda!« S těmito myšlenkami se zhroutil. Zemřel s nevyslovenou kletbou na nesmiřitelnou bídu života.

O hodinu později jej našli dva beduíni. »Dovedeš něco takového pochopit?« ptal se jeden druhého. »Datle mu rostou bezmála u úst. Stačilo jenom natáhnout ruku. Leží těsně vedle pramene, uprostřed nádherné oázy. A přitom zemřel hlady a žízní. Jak je tohle jen možné?« »Byl to moderní člověk,« odtušil druhý beduín. »Nevěřil tomu. Umíral, a ani neprojevil zájem dotknout se plodů, které by ho zachránily.«

Církev je oáza uprostřed světa, který se odřekl Boha a po duchovní stránce se stal obrazem pouště. Pramenům této »oázy« dal vznik ukřižovaný a zmrtvýchvstalý Kristus. Právě z jeho smrti a zmrtvýchvstání pramení životodárná síla, která účinkuje v pramenech, které nazýváme svátosti. Jde o smysly vnímatelná znamení neviditelné milosti.

Druhý vatikánský koncil o povaze svátostí říká: *»Svátosti jsou určeny k posvěcování člověka, k budování Kristova těla a k Boží oslavě. Jako znamení však mají také význam vzdělávací. Víru nejen předpokládají, ale také ji slovy i věc mi živí, posilují a vyjadřují. Udělí milost, navíc však jejich obřadní úkon velmi dobře uzpůsobuje věřící, aby ji přijímali s užitekem, patřičně uctívali Boha a prokazovali křesťanskou lásku.*

Je proto velmi důležité, aby věřící snadno porozuměli svátostným znamením a snažili se často přijímat ty svátosti, které jsou ustanoveny k posilování křesťanského života« (SC 59).

První svátostí, bez níž nelze přijmout další, je křest.

Křest nás včlenil do společenství Božího lidu, kterým je církev. Ve křtu jsme se stali adoptivními dětmi Božími, byl nám zrušen nedostatek posvěcující milosti, s nímž jako s neblahým dědictvím člověk přichází na svět. Byli jsme připojeni ke Kristu a tím nám byla dána účast na jeho kněžství. Bylo nám vtisknuto do duše nezrušitelné znamení, a proto křest působí trvale a nelze jej opakovat. Křtem jsou také odpuštěny všechny případné osobní hříchy. Křtem jsme se stali duchovně novým stvořením a je nám dána účast na věčnosti Boží. V pokřtěném se snadněji rozvíjí víra, naděje a láska, a tak snadněji směřuje k Bohu. Svoboda vlastní vůle se ovšem nemění, a tak křest je mi k užítku jen tehdy, když se snažím z něho žít. Postaví-li se člověk těžkým proviněním proti Bohu, zpřetrhá to, co jej s ním spojovalo, a v případě smrti za takového stavu mu bude nezrušitelné znamení k odsouzení.

Ted' to všechno uvažme do důsledků, a snadněji pochopíme, proč církev požaduje před křtem malých dětí náležitou přípravu rodičů. Proč odmítá křtít, pokud rodiče, kteří jsou na prvním místě zodpovědni za dítě, nechtějí žít tak, jak je jejich křest zavazuje.

»Co znamená žít ze křtu?« ptá se Marie.

Na křtu jsme se Bohu odevzdali a přijali jej do svého života, což je to, v čem máme pokračovat. Žít ze křtu znamená stále se Bohu odevzdávat a jej přijímat. O stejný děj jde při přijímání svátostného Těla Kristova v eucharistii. Žít z biřmování, to zase znamená vnitřně se otevírat Duchu svatému. Tyto tři jmenované svátosti nás zapojují do plného života s církví, proto jim říkáme iniciační svátosti. Vstupují-li do církve dospělí katechumeni, přijímají je najednou.

Křest je pro nás všechny nejdůležitější svátostí, a proto v případě nebezpečí smrti (a jen v tomto případě) může křtít každý i tehdy, když sám není pokřtěný. Podmínkou ale je, aby měl úmysl vykonat to, co koná církev, a aby na hlavu pokřtěného lil vodu zároveň se slovy: *»Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.«* Musí jít o přírodní vodu, nemůže se použít třeba limonády. V nemocnici na pokřtěného kojence stačí vody do ampulky. Pokud by u ohroženého v inkubátoru snad nebyl přístup k hlavičce, může být dítě křtěno výjimečně na nožku, ale v takovém případě se vykoná později podmíněný křest na hlavičku. Všechny křty dětí z nouze, jeli jim dopřáno života, mohou být potom doplněny obřady v kostele, při kterých je dítě slavnostně přijímáno do společenství ostatních věřících. V nejasnostech se vždy poradte s knězem. Ze strany křtěného je nutný souhlas, pokud nejde o dítě neschopné se rozhodovat, za něž mají právo rozhodovat rodiče.

Mimo křest vodou existuje ještě křest touhy, který přijme ten, kdo po křtu toužil, ale než k němu mohlo dojít, náhle zemře. A křest krve, kterým byli pokřtěni mučedníci pro víru.

Jak při křtu, tak i při biřmování má význam funkce kmotrů, kteří jménem církve berou na sebe povinnost patronátu.

Biřmování je nazváno svátostí křesťanské dospělosti. Tato svátost není tedy udělována malým dětem, ale až ve věku, v němž člověk uzrává v duchovní dospělost. Udělovatelem je biskup, ve výjimečných případech jím pověřený kněz. Posvátným znamením udělované milosti je vkládání rukou na pokřtěného, posvátným křížem znamení na čele a slova: *»Přijmi pečeť darů Ducha svatého.«* Svátost biřmování nás vede k hlubšímu křesťanskému životu. Připodobňuje více k Ježíši Kristu, naplňuje nás silou k vydávání svědectví o něm a vtiskuje nám nezrušitelné znamení.

Ve křtu se jednalo o naše znovuzrození a zde o dovršení našeho nadpřirozeného života upevněním a posilněním od Ducha svatého. Darů Ducha svatého je sedm: *dar moudrosti, rozumu, rady, síly, poznání, zbožnosti a bázně Boží*. Biblické číslo 7 je symbolem pro vyjádření plnosti.

Eucharistie má rysy hostiny. Je nazývána **Nejsvětější svátost oltářní**, protože se uskutečňuje na oltáři. Dnešní oltáře mají výraznější podobu prostřeného stolu.

Pán Ježíš zve všechny: *»Pojďte ke mně všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím«* (Mt 11,28). Pojďte se svými těžkostmi a problémy jakéhokoliv druhu. V mém stínu najdete světlo k jejich vyřešení, získáte posilu a poznáte smysl života. Pojďte a pijte z pramene mé lásky, který vám nabízím. Láska je síla, která překonává všechno, láska

přitahuje, láska proměňuje, láska žije z lásky, je nejpotřebnější hodnotou. Když se člověku lásky nedostává, je mu zapotřebí obrátit se tam, kde ji může načerpat. A nejmíc jí visí na kříži, stačí obrátit pohled, myšlenky. Máme-li žízeň, nepomůže nám ani sebevětší množství chutného nápoje před námi na stole, pokud se ho nenapijeme.

V evangeliu je podobenství o hostině, která je obrazem Božího království, to nezačíná až po smrti, ale již zde na zemi. Je to království lásky. Ježíš říká: *»Vždyť království Boží je mezi vámi«* (Lk 17,21). Tajemství vstupu do něj spočívá v jednotě s Boží láskou. K tomuto sjednocení má sloužit hostina a podmínkou pro účast na ní je čisté srdce oděné Boží milostí. Jen čisté srdce může prožívat radost a štěstí v plné míře, ne srdce oděné v nepravosti, které je přinejlepším sužováno výčitkami. Zloba a hřích člověka krutě svazují. Zažili jsme dost podvodů, abychom se už konečně mohli naučit dívat otevřenýma očima a rozeznávat pravdu od lži. Zlý duch bude stále svým přesvědčováním a lákadly mást člověka, který se nechá, s tím musíme počítat. A také musíme počítat s vlastní slabostí, protože jen tak dokážeme důvěřovat v sílu Boží a z ní žít. Tomuto pravdivému postoji se říká pokora. Jde o velmi potřebnou ctnost pro náš přístup k Bohu, a tedy i k eucharistii.

Vnější význam Nejvyšší svátosti je chléb a víno proměněné slovy kněze v Boží moci. Tyto způsoby jsou nositeli živého Krista, který ve svatém přijímání vstupuje do naší duše. V eucharistii jde o pravdivou, skutečnou a podstatnou přítomnost Ježíše Krista a zároveň jde o tajemství víry. Tyto aspekty přítomnosti i tajemství vystihuje slovo *»přepodstatnění«* (transsubstantiatio). Při proměňování (konsekraci) chleba a vína se uskutečňuje přeměna celé podstaty chleba v podstatu Těla Kristova a vína v podstatu jeho Krve. Neděje se to žádným magickým ani mechanickým úkonem, ale prostřednictvím modlitby o dar Ducha svatého, která se ve jménu Ježíše Krista adresuje Bohu Otci. Jemu je také v něm přinášena oběť jeho Syna za nás, která se na oltáři nekrvavě zpřítomňuje v tajemství, které Ježíš ustanovil při poslední večeři.

Ve II. eucharistické modlitbě kněz říká: *»Sešli rosu svého Ducha také na tyto dary a posvět' je, ať se nám stanou tělem a krví našeho Pána Ježíše Krista. Neboť on, když se vydával na smrt, vzal při večeři chléb, vzdal ti díky, lámal, dával svým učedníkům a řekl: **„Vezměte a jezte z toho všichni; toto je moje tělo, které se za vás vydává.“** Po večeři vzal také kalich, znovu ti vzdal díky, dal svým učedníkům a řekl: **„Vezměte a pijte z něho všichni; toto je kalich mé krve, která se prolévá za vás a za všechny na odpuštění hříchů. Toto je smlouva nová a věčná. To konejte na mou památku.“**«*

Událost poslední večeře, oživenou v každé mši svaté, církve si zvlášť výrazně připomíná na Zelený čtvrtek, v předvečer oslavy vítězného utrpení Krista, které s ním pak v rozjímání prožívá.

Přijetí Nejvyšší svátosti je podmíněno vírou a touhou po Kristu, stavem bez těžkého hříchu, hodinovým postem, který se nevztahuje na čistou vodu a léky, a ochotou odevzdat se přijímajícímu Kristu. Lehkých provinění před sv. přijímáním upřímně litujeme a jsou nám příchodem Krista v eucharistii odpuštěny. Přesto z výchovných důvodů uvádíme při svátosti smíření alespoň ty nejčastější ve svaté zpovědi, kde se nám dostává posily a rady k snadnějšímu vítězství nad pokušeními. Jde přitom o získání lepšího vztahu k Bohu.

Svätost smíření je potřebná především pro ty, kdo se dopustili těžkého hříchu, ale je velmi užitečná i těm, kdo se dopustili jen hříchů lehkých. Církve všechny věřící zavazuje, aby tuto svátost přijali nejméně jednou za rok, a doporučuje její přijetí každý měsíc.

Je to svátost vnitřní proměny, která znamená obnovu smýšlení. Co je v nás starého, špatného, to v této svátosti zaniká, my se očistujeme, obnovujeme a jsme vzkříšeni

k novému životu. Vyléčení z našich křehkostí však není náhlé. Dosažení křesťanské dokonalosti je celoživotní dílo. Pro svoji hříšnost se potřebujeme usmiřovat neustále. *»Říkáme-li, že jsme bez hříchu, klameme sami sebe a pravda v nás není« (1 Jan 1,8).*

Stále musíme bojovat se zlem, přizpůsobovat se požadavkům evangelia a vnuknutím Ducha svatého. Obrácení se uskutečňuje v srdci člověka. U proroka Joela čteme výzvu Hospodinovu: *»Navraťte se ke mně celým srdcem, v postu, pláči a nářku. Roztrhněte svá srdce, ne oděv, vraťte se k Hospodinu, svému Bohu, neboť je milostivý a plný slitování, shovívavý a nejvyšší milosrdný. Jímá ho lítost nad každým zlem« (Jl 2,12-13).*

Bůh je láska, která se projevuje ve všech svátostech, ale zvláštním způsobem vyniká vůči kajícím hříšníkům. Ježíš řekl, že *»v nebi je větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují« (Lk 15,7).* Ježíše vidíme často v blízkosti hříšníků, s nimiž rozmlouvá, a vůdčí myšlenka Lukášova evangelia je: *»Syn člověka přece přišel hledat a zachránit, co je ztraceno« (Lk 19,10).*

Bůh nám dává jasné směrnice pro naši životní orientaci. Podstatou celého Desatera Božích přikázání je přikázání lásky, které Pán Ježíš zdůrazňuje: *»Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. Druhé je mu podobné: Miluj svého bližního jako sám sebe« (Mt 22,37.39).*

Pro mnohé není zcela jasný pojem hříchu a rozdílů mezi hříchem všedním a smrtelným. Hříchem rozumíme svobodné jednání člověka, které je v rozporu s vůlí Boží, a člověk si zároveň uvědomuje špatnost svého jednání. To, co je skutečně hříšné, vždy obsahuje následující tři body:

1. *Špatnost ze strany předmětu.* Předmětem může být i myšlenka a touha. Nemusí vždy jít o viditelný skutek, vždyť *špatnost vychází ze srdce* (srov. Mt 15,18-19). Mějme také na paměti, že nám nemusí být zcela jasné, proč křesťanská morálka označuje to či ono za hříšné, proč je Boží vůle taková a ne jiná. Pokud se člověk o něčem domnívá, že je to špatné, a přesto to udělá, dopustil se hříchu, i kdyby v předmětu špatnost jinak nebyla, on mu ji dal.

2. *Vědomí špatnosti,* které nemusí být ani dokonalé, ale pokud by chybělo úplně, nemohlo by se jednat o hřích.

3. *Souhlas vůle,* a to přímý i nepřímý.

Ujasnili jsme si, co je hřích, a zároveň nám vystoupila potřeba větší informovanosti v této oblasti a potřeba formování svědomí. Svědomí je tajemný smysl skrytý v nitru naší duše, který nás nabádá k dobrému a vede nás k rozeznávání dobra a zla. Doba jeho činnosti je spojena se schopností našeho rozumového uvažování. Tento důležitý činitel v lidském úsudku nás může někdy i klamat, a proto je zapotřebí správně jej nasměrovat soustavnou výchovou a správným poučením. Svědomí klame tehdy, vychází-li z nesprávných zásad, které vedou k chybným závěrům. Je-li příliš volné a omlouvá-li přestupky, je laxní a bude omlouvat stále větší přestupky, až přestane varovat úplně. Jeho opakem je svědomí skrupulózní, které vidí hřích všude. Jemu pomůže jen důvěra a poslušnost k stálému zpovědníkovi. Při rozpacích mezi dvojí volbou, kde si nejsme jisti v otázce hříšnosti, máme povinnost se poučit, a není-li to možné, tak volit podle svého úsudku bezpečnější cestu. Otázkám sexuality a manželské morálky věnujeme později zvláštní kapitolu, v níž se dotkneme i rozdílnosti v názorech zpovědníků. Nyní si pravidla k rozeznání hříšnosti doplníme směrnicemi pro rozlišení hříchu těžkého neboli smrtelného, jímž se úplně odtrháváme od Boha a poškozujeme tajemné Kristovo tělo, církve. Ani tisíc hříchů lehkých nemůže vytvořit těžký, smrtelný hřích. Na druhou stranu, pokud se proti těmto lehkým nic nepodniká, snadněji se člověk dopustí hříchu smrtelného.

Těžkého hříchu se dopouštíme v případě přestoupení Božího zákona v důležité věci, zcela dobrovolně a s jasným poznáním. Někdy vyvstane otázka, zda šlo o důležitou věc. Pro hodnocení: kdo pokládal své jednání za hřích těžký, hřešil těžce, i kdyby jinak ve skutečnosti šlo o hřích lehký. Kdo však netušil, že nedovolený čin patří mezi hříchy těžké, dopustil se jen lehkého. Tak se může stát i v silném rozrušení.

V každém našem hříchu je určitý stupeň našeho odklonění se od Boha kvůli něčemu stvořenému. V podstatě se v něm skrývá nějaká forma naší sebelásky, sobectví nebo pýchy. Základem hříchů je to, že nejsme ochotni podrobit se Boží vůli a žít v podstatné a bytostné závislosti na Bohu. Bůh nám dává určité hranice, pravidla, a my je nechceme, přestože on je dává z lásky k nám. Jeho láska jde pak tak daleko, že skrze vlastní oběť nám připravil možnost všechno špatné v našem životě smýt krví Ježíše Krista a tak urovnat hříchem porušený vztah s ním. Výzva k tomuto urovnání svým obrácením projeveným skutky pokání je centrem Ježíšova poselství. Obrácení začíná lítostí nad proviněním se vůči Bohu a dál se musí projevit láskou, s níž začneme plnit Boží vůli a konat dobro. To je návrat k Bohu, který není možný bez lítosti. Není-li svátost smíření dostupná (žádný kněz není dosažitelný) a přijetí eucharistie je nutné (např. v nebezpečí smrti), dostačí k přijetí eucharistie dokonalá lítost i z těžkých hříchů, která ovšem v sobě vždycky obsahuje vůli vyzpovídat se, až to bude možné. Jinak při těžkém hříchu je před přijetím eucharistie nezbytná svátost smíření, která se skládá z těchto pěti částí:

zpytování svědomí,

lítost,

předsevzetí,

zpověď,

dostiučinění,

keré znamená vykonání zpovědníkem určeného skutku a další projev radostné vděčnosti.

Zpytování svědomí začneme modlitbou, pak vzpomínáme na své jednání a srovnáváme je s tím, jak měl náš život podle vůle Boží vypadat, vzpomínáme, v čem jsme se rozhodli jednat jinak. Na doplnění používáme některého zpovědního zrcadla v kancionálu, v katechismu nebo jinde, které nám pomůže uvědomit si Boží vůli, ale nemůže plně obsáhnout všechno. Pro zpytování svědomí nám bude nápomocná i následující kapitola.

Lítost je věcí vůle a je nejdůležitější částí. Při lítosti dokonalé máme na mysli urážku Boha a vlastní podíl na zavinění Kristova utrpení, které jsou příčinou naší lítosti. Nedokonalá lítost se týká přerušného vztahu s Bohem pro trest, který jsme si zasloužili, proto je bez rozhrěšení neúčinná.

Předsevzetí se týká toho, co se rozhoduji udělat pro zlepšení svého vztahu k Bohu.

Zpověď začínáme přijetím požehnání od kněze, při kterém uděláme kříž. Pak můžeme začít slovy: Vyznávám se Bohu i vám, otče, že jsem se od poslední sv. zpovědi tehdy a tehdy dopustil těchto hříchů... Pokud snad někdo měl vážné nedostatky při předchozí svátosti smíření, tak je poví. Zdůrazníme těžká provinění počtem. Vyznání zakončíme třeba slovy: To jsou mé hříchy, upřímně jich lituji a chci se snažit být lepším. Pak vyslechneme kněze, jenž nám udělí rozhrěšení a připojí znamení kříže.

Svátost smíření ustanovil Pán Ježíš při prvním setkání s apoštoly po svém zmrtvýchvstání slovy: *»Přijměte Ducha svatého. Komu odpustíte hříchy, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou« (Jan 20,22-23).*

Spravedlivý Bůh je v první řadě milosrdným Otcem. Není soudcem, který odsuzuje, ale který člověka, jenž uznal své chyby a rozhodl se žít lépe, povzbudí, potěší, posílí, očistí. Bůh je Bohem, u kterého člověk ve své slabosti nachází útočiště a novou sílu. Jen pyšní a zatvrzelí, kteří jej odmítají, se odsuzují sami.

Pomazání nemocných je svátost k posílení duše i těla věřících, jejichž zdravotní stav je pro těžké onemocnění, úraz či stáří vážně ohrožen. Nenahrazuje léčení, ale pomáhá uzdravit. Pomáhá vyrovnat se se změněnou situací, kterou nemoc způsobila. Přináší pokoj a dává naději. Svátost může být udělena vícekrát v případě, že nemocný se uzdravil a znovu byl postižen, nebo že se jeho postižení velmi zhoršilo. Věřící vyššího věku ji mohou přijímat každým rokem jednou z důvodu svého stáří.

Bůh chce, abychom žili šťastně. Pán Ježíš uzdravoval a učedníkům řekl, aby šli a *»volali k pokání, vymítali mnoho zlých duchů, potírali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je«* (Mk 6,12-13).

Apoštol Jakub píše: *»Je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší církve, ti ať se nad ním modlí a potírají ho olejem ve jménu Páně. Modlitba víry zachrání nemocného, Pán jej pozdvihne a dopustil-li se hříchu, bude mu odpuštěno«* (Jak 5,14-15).

»Kněžství je svátost, která je udělována ve třech stupních svěcení: jáhenské, kněžské a biskupské. Úkolem jáhna je podle toho, jak mu to přidělila příslušná autorita, udělovat křest, rozdělovat eucharistii, jménem církve asistovat při uzavírání manželství a žehnat mu, přinášet umírajícím svátostnou posilu na cestu do věčnosti, předčítat věřícím Písmo svaté, vyučovat, udělovat svátostiny a vést pohřební obřady« (LG 29).

Kněz je povolán konat liturgii jménem Krista. Dekret o službě kněží říká: *»Službou kněží se dovršuje duchovní oběť věřících v jednotě s obětí jediného Prostředníka - Krista, kterou svými rukama přinášejí nekrvavým a svátostným způsobem ve jménu celé církve při slavení eucharistie, dokud Pán nepřijde.«*

Podstatným znamením při svěcení je vkládání rukou na hlavy svěcenců, které vykonává biskup, a jím pronesená světící modlitba.

Manželství je svátostí našeho životního poslání a věnujeme jí zvláštní kapitolu. Druhý vatikánský koncil k této svátosti uvádí: *»Důvěrné společenství života a manželské lásky, které Stvořitel založil a vybavil vlastními zákonitostmi, se uskutečňují manželskou úmlouvou neboli neodvolatelným osobním souhlasem. A tak lidským úkonem, jímž se manželé vzájemně sobě dávají a přijímají, vzniká stav, který z nařízení Božího má stálost i před společností; tento posvátný svazek z ohledu na dobro manželů, potomstva i společnosti nezávisí na lidské libovůli. Sám Bůh je původcem manželství, které má rozličná dobra a rozličné cíle«* (GS 48).

KDO SI ŠLAPE PO ŠTĚSTÍ

Kritizujeme-li druhé, vyhovuje nám to; kritika vlastního života se nám již tolik nezamlouvá. V této oblasti vlastního »já« si můžeme udělat rozhovor každý sám se sebou, i když zde není otázek.

Bůh nám dal pravidla pro šťastný život, která nazýváme **Desatero Božích přikázání**. Nám zde půjde o poznání, jak má náš život podle tohoto Desatera vypadat, abychom při zpytování svědomí byli schopni co nejlépe kontrolovat svůj vztah k Bohu a k bližním. Pán Ježíš vystihl podstatu Desatera jedním slovem: »*Miluj!*« Na Desatero se tedy můžeme dívat jako na pravidla pro život v lásce. Kdo je nedodržuje, šlape si po štěstí vezdejším i věčném. Zdrojem lásky a pravého štěstí je Bůh. On je na prvním místě. V jeho plánu je, aby láska z něho přecházela na nás a z nás na bližní. Toto proudění je možné jen při dodržování celého zákona. Jeho porušování vede k neštěstí spolehlivěji než nedodržování pravidel silničního provozu. Bůh však nestojí za svým zákonem v roli policajta, ale v roli zachránce a láskyplného Otce. S tímto vědomím se zastavme u jednotlivých přikázání.

1. V jednoho Boha věřití budeš.

Víra v jeho lásku nás má osvobodit od strachu a pověr, z bludných učeních a od dávání přednosti věcem, které narušují náš vztah k Bohu. Proti tomuto přikázání se provinil ten, kdo svými zálibami vytlačoval Boha ze středu svého života. Může jít třeba i o televizi. Nehřeší, kdo u ní posedí pro poučení a zábavu, ale kdo u ní prosedí mnoho času na úkor povinností vůči Bohu a vůči rodině.

Provinil se ten, kdo žil dobrovolně bez víry, kdo jednal proti ní.

Kdo byl členem organizace s nepřátelským postojem k víře. Víru zapíral.

Kdo odmítal některou pravdu z učení církve nebo pohrdal možnostmi v něm se přiměřeně vzdělávat.

Komu se líbilo jednání proti Bohu, víře, církvi. Kdo odmítal autoritu papeže. Kdo místo povinné mše svaté dával přednost nekatolické bohoslužbě.

Kdo se rozhodoval na základě horoskopů, talismanů, karet a jiných pověr.

Kdo opovážlivě spoléhal na Boží pomoc a milosrdenství.

Kdo Bohu připisoval zlo. Kdo se vzdal naděje na dobro od Boha a žil v zoufalství. Měl v nenávisti Boha nebo věci spojené s jeho úctou.

Kdo nedbal na potřebu modlit se.

Prvním přikázáním Bůh chce, abychom jej správně poznali a vytvořili si k němu správný poměr, aby vztah důvěry a lásky k němu byl základem pro náš život.

2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.

Bůh si zaslouží naši úctu pro svou nekonečnou dokonalost i pro lásku k nám.

Provinil se ten, kdo nějakou nespravedlnost zakrýval pláštěm zbožné řeči nebo chtěl po Bohu něco zlého.

Kdo se vysmíval Bohu, církvi nebo posvátným předmětům či obřadům. Kdo posvátná jména vyslovoval lehkomyšlně nebo ve hněvu, kdo klel. Kdo někoho proklel. Zneuctil něco svatého nebo pohrdal svátostmi. Kdo křivě nebo lehkomyšlně přísahal nebo nedodržel slib daný Bohu.

Bůh nás vede k tomu, abychom ho brali vážně a naše slova aby byla požehnáním.

3. Pomni, abys den sváteční světil.

Jde o den, který Bůh určil k radosti ze společenství s ním a mezi sebou navzájem. Kdo může a nejde v neděli na mši svatou, sám sebe vylučuje ze společenství, v němž Bůh pro něj připravil jako dar sám sebe. Také se provinil, kdo bez vážných důvodů chodil, zejména v neděli, na mši svatou pozdě. Takovým vážným důvodem mohou být problémy s malým dítětem.

Proviňuje se ten, kdo ve své práci neodlišuje tento den od ostatních, ať už tím, že vydělává, nebo tím, že lenoší celý týden. Výjimkou jsou nutné služby např. v nemocnici, kdy nejde o práci navíc ze ziskuchtivosti.

Také se provinil, kdo svátečního dne nechtěl využít pro utužení vzájemných vztahů ve své rodině.

Sváteční den je určen pro společenství lásky a posílení člověka.

4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře ti bylo na zemi.

Toto přikázání nepřestane platit, ani když se pozice rodičů změní. První místo, které měli v našem životě, patří od sňatku manželskému partnerovi. Závaznost poslušnosti vůči rodičům sice padá, ale bývá dobré mít na zřeteli jejich zkušenosti, lásku a snahu dobře poradit. Zůstává v platnosti naše povinnost prokazovat jim úctu, lásku a vděčnost. Proto nesmíme na ně zapomínat ani v modlitbě. Toto přikázání obsahuje i rodičovskou lásku k dětem, která má být obrazem Boží lásky k lidem. Jako rodiče musíme vědět, že nejvíce vychováváme svým příkladem a že zvláště od vzájemné lásky mezi sebou se k lásce vychovávají naše vlastní děti.

Proti čtvrtému přikázání se provinil, kdo vůči rodičům nebo představeným byl drzý, hrubý, vzdorovitý, urážlivý, kdo je neposlechl v závažné věci. Dělal jim něco naschvál, odepřel jim pomoc, když ji pro stáří či nemoc potřebovali.

Kdo brojil proti pravoplatným světským či církevním představitelům. Je zesměšnil nebo tupil.

Provinil se, kdo nedbal na potřebu náboženské výchovy nebo na další potřeby svých dětí. Kdo jim trpěl špatnou četbu, zábavu, řeči, špatnou společnost. Kdo sám dával špatný příklad, a kdo byl buď příliš shovívavý, nebo bezcitný, nespravedlivý.

V tomto přikázání Bůh bere v ochranu autoritu rodičů a vychovatelů a zároveň mu jde o dobro jejich svěřenců.

5. Nezapomeneš.

Zde je dán důraz na lásku k ostatním bližním, ale i na odpovědnost za život a zdraví vlastní.

Provinil se nejen, kdo zabil nebo poranil někoho úmyslně, ale i každý, kdo podobně učinil zlým slovem nebo po tom toužil.

Kdo druhému ublížil, záviděl mu, nebo na něj žárlil, kdo žil s ním v nepřátelství a nesnažil se usmířit. Kdo se hádal, nadával, vyhrožoval, mstil se. Je třeba pamatovat na to, že v modlitbě Otče náš prosíme *»odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.«*

Proti pátému přikázání se provinil, kdo škodil na zdraví sobě či jiným, ať pitím, kouřením, drogami nebo přepínáním sil.

Kdo se provinil ve spojitosti s potraty, ať k potratu radil, napomáhal nebo jej schvaloval, byť jen mlčením.

Kdo vychvaloval nebo omlouval cizí hřích.

Kdo týral zvířata.

Kdo měl předsudky náboženské, rasové či národnostní, jež ovlivňovaly jeho jednání.

Kdo neposkytl povinnou pomoc při autonehodě a podobně.

Kdo riskoval svůj život jinak než na záchranu druhých.

Kdo umírajícímu katolíkovu nebyl ochoten zavolat kněze.

Kdo dal pohoršení nebo někoho svedl ke hříchu.

V tomto přikázání jde o vztah ke všemu Božím stvoření. Bůh bere v ochranu lidskou důstojnost, která spočívá v tom, že člověk byl stvořen k obrazu Božímu.

6. Nesesmilníš.

9. Nepožádáš manželky svého bližního.

Tato přikázání jsou si blízka a úzce se dotýkají oblasti manželství a předávání života. Bůh je dárce a ochráncem života manželů a jejich pravé lásky.

U těchto přikázání někteří žádají větší objasnění při nejasnostech, co je a co není dovolené. Na tyto nejasnosti se proto zaměříme kapitolou: „Sexualita ve světle katolické morálky“.

Všeobecně lze říci, že se proti těmto přikázáním provinil ten, kdo toužil po nedovoleném pohlavním vzrušení, ať šlo přitom o představy, pohledy, četbu nebo jiné projevy. Kdo k nedovolenému vzrušení napomáhal doteky na sobě nebo na druhých, nebo podobné doteky druhým dovolil. Kdo zneužíval sobecky pohlavního pudu k sebeukájení onaním, masturbací. Kdo neslušným oděvem dal příležitost druhým ke hříchu.

Kdo užíval antikoncepčních praktik. Z nich jsou zvláště závažné abortivní - potratové - prostředky (Dana a některé druhy hormonálních pilulek).

V manželství se také provinil, kdo bez vážného důvodu odpíral plnost manželské lásky.

Kdo nedodržel manželský slib úcty, lásky a věrnosti. Nevěrnost neznamená jen skutečně cizoložství, ale i myšlenky, které předcházejí (srov. Mt 5,28). Při zpovědi je potřebné dělat rozdíl mezi písemným stykem s cizím partnerem a sexuálním stykem.

Provinil se, kdo zavinil rozvod. Kdo žije v civilním svazku bez církevního požehnání.

Mravní čistota, o kterou v tomto přikázání jde, je podřízením tělesných sil lásce k Bohu a k bližnímu, podle stavu, ve kterém žijeme.

7. Nepokradeš.

10. Nepožádáš statků svého bližního.

Bůh bere v ochranu právo na poctivý majetek. Co se neprávem získá na majetku, ztrácí se na klidném svědomí. Touha po cizím nepřináší radost. Kdo kradl, loupil a chce od Boha odpuštění, musí závažné škody nahradit. Při zpovědi je třeba říci aspoň přibližnou hodnotu.

Zde se provinil i ten, kdo se vědomě podílel na distribuci nakradených věcí. Kdo poškodil cizí majetek. Kdo při prodeji zboží podváděl nebo žádal přemrštěnou cenu, či nepřiměřené úroky z půjčky. Kdo nenahradil škodu. Kdo nezaplatil dluh.

Kdo se svým majetkem jednal nešetrně (ve hrách, sázkách, hýření).

Kdo využíval nouze bližního. Kdo bez nutnosti požadoval práci v neděli. Kdo bez vážného důvodu zbavil druhého práce nebo bydlení.

Kdo byl nespokojen se svým majetkem a kdo druhému záviděl.

Tímto přikázáním jde o přemožení chtivosti a nepřejčnosti, tedy sobectví, které je v protikladu projevům lásky.

8. Nepromluvíš křivého svědectví proti svému bližnímu.

Bůh bere v ochranu čest každého člověka. Pravdomluvnost a upřímnost je zvlášť potřebná v manželství, protože bez nich se vytrácí důvěra a láska.

Provinil se, kdo lhal nebo se přetvářel, klamal. Kdo o druhém neprávem špatně smýšlel, neprávem jej podezříval, křivě posuzoval. Kdo rád poslouchal řeči o cizích chybách i kdo vyjevoval cizí chyby bez důvodu.

Kdo druhého pomluvil. Kdo druhému uškodil lží nebo nactiutrhaním. Kdo na druhého sváděl své hříchy.

Kdo ze zlé vůle psal anonymní dopisy i kdo bez dovolení cizí dopisy četl. Kdo vyzradil svěřené tajemství.

Kdo nenapravit škodu způsobenou lží nebo nactiutrhaním.

Kdo padělal úřední doklady.

Toto přikázání je dáno k ochraně před posuzováním, které škodí, které pokřivuje charakter.

Církevní přikázání jsou ustanovena z moci, kterou dostal apoštol Petr. Církvi je ustanoveno, že k posvěcení svátečního dne patří účast na mši svaté. Církve ustanovila postní řád, proto jej může měnit a udělovat dispens. Přikázání daná Bohem však měnit nikdy nemůže, jen je vysvětlovat a případně doplnit přikázáními církevními.

Proti postnímu řádu se provinil, kdo nedodržel páteční sebezápor, kdo na Popelčnický středu a Velký pátek nedodržel přísný půst. Proti církevním přikázáním se provinil, kdo zanedbal přijetí svátosti smíření a eucharistie aspoň jednou za rok. Kdo měl povinnost podpory k místnímu kostelu a odepřel ji.

Církevními přikázáními jde o minimum, které je potřebné k duchovnímu životu ve společenství tajemného Kristova těla.

Za **hlavní hříchy** jsou označené: pýcha, lakomství, smilstvo, závist, nestřídmost, hněv a lenost.

Proti nim stojí sedm ctností: pokora, štědrost, čistota, přejčnost, střídmost, tichost a horlivost. Tyto ctnosti napomáhají k vítězství nad pokušením k hříchům, které jsou jejich opakem.

Z dalších ctností si připomeňme především tři božské: víru, naději a lásku.

A čtyři mravní, základní: opatrnost, spravedlnost, mírnost a statečnost.

I ten, kdo kteroukoliv z těchto ctností pohrdá, šlape si po svém štěstí.

Tato kapitola měla vést k poznání hříšnosti a může pomoci při přípravě ke sv. zpovědi a k uvědomění si potřeby nápravy. Je zapotřebí uvědomit si i svou odpovědnost za ostatní lidi a v předsevzetí se nasměrovat podle Boží vůle, která směřuje k našemu štěstí. Abychom se snadněji tímto směrem drželi, je velmi doporučováno krátké zpytování svědomí každý večer před modlitbou, kterou zakončíme den.

DOBA ZNÁMOSTI

I řekl Hospodin Bůh: *»Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou« (Gn 2,18).*

Drazí přátelé, kteří jste spolu navázali známost, jeden ve druhém objevujete a budete stále víc objevovat krásu, která vás k sobě navzájem přitahuje. Ta krásu je velkým darem, ve kterém je skryt obraz Boží. Vedle tohoto obrazu je ještě další obraz, který vytváří váš osobní charakter a který se různí podle prostředí a vzorů, jež působily při jeho utváření za přispění vlastní vůle.

Doba známosti je dobou poznávání. Psychologie známosti shromáždila výsledky o tom, jak velké množství dojmů a poznatků dva lidé mohou již při prvním setkání o sobě získat, nakolik se mohou stát jeden druhému podnětem nadějí a do jak velké míry si téměř zásadně mohou v tichosti porozumět. Nemusí si přitom ani plně uvědomit, co vše se při jejich prvním setkání odehrálo. Možná to bylo právě tak i u vás. Hovořili jste očima, vyjadřovali jste si obdiv a radost nebo někteří zas pohrdání a odmítnutí. Tvář, slovo i tón řeči, vše u vás zprostředkovalo rychlou osobní výměnu postojů. A pak že nemůže začít láska na první pohled.

Naše vztahy k druhým lidem mají hlubší zázemí, než si většinou uvědomujeme, a náš postoj k druhým vyrůstá i z toho, co je v nás jako dojem, tušení a cit uloženo. Tyto psychologické procesy při setkání s druhým pohlavím mají napomoci při volbě známosti. Také naše představy a touhy ovlivňují naši náklonnost a ovlivňují zároveň tuto volbu, takže navázání vážné známosti zase nebývá tak moc náhodné.

Doba známosti je dobou, která je vám dána ke zvážení, zda budete schopni vzájemně se milovat po celý život. Je to velká věc, která se většinou bere poněkud jednostranně. Je zde zamilovanost, je zde podnět pohlavních sil, s nimiž se rozvíjí citový život, radostné napětí ze vzájemného setkání a je zde přání plánované budoucnosti. V začátku známosti je tolik nového, že se lehce zamění realita za ideál, po kterém člověk touží, a proto je důležité, aby známost trvala déle než rok. Na druhé straně je nesprávné navazovat známost, nejsou-li do dvou let vyhlídky na případnou možnost svatby. Křesťanská známost ovšem partnery nezavazuje, od začátku do svatby je v ní otevřena možnost rozchodu bez tragédie. Délka známosti je závislá na mnoha věcech, nejčastěji na frekvenci setkávání, a doba sňatku je nejvhodnější tehdy, když začne být zřejmé, že delší setrvání ve svobodném stavu by bránilo další přirozené gradaci vzájemného vztahu a kdy na obou stranách je pevné přesvědčení správnosti volby. Pokud by dlouhou dobu k tomuto stavu nedocházelo, je lépe od známosti upustit.

Doba známosti je dobou vzájemného poznávání, které je směrodatné jen při dosažení životní zralosti. Začíná-li dříve, je přirozeně dobou omylů. Vždyť v předcházející době se mění jak volený partner, tak já sám, a proto nelze poznat, zda půjde o šanci být spolu šťastni i za deset let a až do konce života. Každý začátek známosti věřícího člověka má být

zaměřen k úvaze: »Je v Božím záměru náš společný život?« Dojde-li k přesvědčení, že tomu tak není, je na místě ukončení známosti. Bůh je láska a chce tudíž naše opravdové štěstí. Naše představy o štěstí se však mohou s Božím plánem snadno různit. My nevidíme dopředu a tak je velkým uměním správně si vybrat. To lze tehdy, jeli na obou stranách skutečná upřímnost. Tato upřímnost je ovlivňována touhou: »Chci se druhému líbit, chci na něm pozorovat vše krásné.« Takováto touha by měla manželství provázet do konce života. Před svatbou bylo by však více zapotřebí poznat partnera po všech stránkách, jaký skutečně je. K vlastní škodě bývá tomu častěji naopak.

Jedna matka tří dětí vyprávěla po šestiletém manželství toto: »Se stejně starou kamarádkou jsme pracovaly v jednom podniku a obě jsme měly kluky, s nimiž jsme společně chodily na výlety a později si je vzaly za muže. Mladík mé kamarádky byl velice výmluvný a zábavný, můj spíše tichý a věcný. Slyšela jsem od něho tak málo sladkých slov a slibů, že mi to bylo někdy až líto, protože ten druhý toho mé kamarádce hodně napovídal a nasliboval. Před svatbou jsem tomu svému řekla, že si od něho neslibuji nic dobrého, protože mi také nic zvláštního neslíbil. Má řeč ho překvapila. Trochu se zarazil a pak řekl: ‚Copak jsem ti fakt ještě nic dobrého neslíbil? Vždyť jsem ti řekl, že tě mám rád a budu tě mít stále raději, budu pracovat a starat se, abychom neměli nedostatek a taky jsem ti řekl, že ti budu vždycky věrný. Co ještě bych ti měl slíbit? Je-li to pro tebe nic, pak nevím, co ti mám ještě říci. Mohu dodat, že nejsem anděl, že jsem náročný, co se týče jídla, pořádku a čistoty, že mám doma nemocnou matku, kterou budeme muset obsluhovat a mít ji rádi, mít s ní trpělivost, i když ona trpělivá nebude, protože je to má matka. A budeme muset snést leccos zlého, co nás čeká a o čem dnes nevíme.‘ Pak ztichl a skoro mlčky jsme se rozešli. Za několik týdnů jsme měli svatbu. Jsme spolu šest let a jsme velmi šťastni.

Také má kamarádka se vdala, ale vůbec není šťastná. Jsou u nich hádky na denním pořádku. ‚Říkal jsi, že to bude tak a teď je to jinak! Co všechno jsi mi nasliboval a ještě jsi mi nic nesplnil! Kdybych to byla věděla, nebyla bych si tě vzala.‘ ‚Myslel jsem si, že jsi šetrnější, nikdy ti peníze nestačí! Mohlo by to být u nás docela jiné, kdybys byla skromnější - nikdy nejsi spokojena.‘ Pak nastává hrobové ticho, které dělá jejich společný život nesnesitelným.« Užitečné závěry si vyvodí každý sám.

»Ten pravý je vždy darem Božím.« Tato věta může být výzvou k modlitbě díky nebo podnětem ke společné chvále Boží. Život v manželství má daleko větší dimenze než jen tělesný život a centrem společného života má být Bůh. Úroveň duchovního života ovlivňuje velmi podstatně společný život manželů, kterým přispívá k jednotě prožívané ve sféře duševní i tělesné. Začátek budování duchovního sjednocení má své místo již v době známosti. Kámen úrazu bývá tam, kde je rozličná víra, a zvláště tam, kde jeden věří a druhý je ateista. Tam se nevyplatí navázání známosti. Oheň s vodou se nespojí! Zamilovanost působí ignorování překážek, ale nepřetvoří vnitřní postoj člověka k Bohu, ani kdyby on začal kvůli milované bytosti chodit do kostela. Slyšel jsem člověka, jenž se snažil dát k lepšímu to, jak si při zpovědi před svatbou vymýšlel a kněz mu věřil. Začínat tímto způsobem je velmi zlé, zde nejde o zahrávání si s knězem, ale s Bohem. Kdo buduje na představách, že se ten druhý zlepší, ten se zklame. Tím neříkám, že se nemůže zlepšit, ale tvrdím, že se snadněji zhorší dobrý. Na téma známosti věřícího s nevěřícím uveřejnil v dřívější době jeden časopis v bývalé NDR i s odpovědí odborníka dopis dívky, v němž psala:

»Je mi sedmnáct let a mému chlapci jednadvacet. Jsem v prvním ročníku odborného učiliště a můj chlapec studuje matematiku, přitom ještě vede hudební skupinu. Vidíme se velmi, velmi málo. Bydlíme ve vzdálených městech, a proto si hodně píšeme. Můj přítel je přesvědčený katolík, ale já jsem z domova vychovaná jako ateistka. Nedávno mi otec radil,

abych svého chlapce pustila k vodě, že si stejně nebudeme rozumět. Ke všemu je to ještě muzikant. To prý není nic pro mne. Ale já ho mám ráda a nerada bych ho ztratila. Nevím, co mám dělat.«

V připojené odpovědi odborníka bylo: »Hned na počátku ti chci říci, že mám stejný názor jako tvůj otec, ačkoliv se mnou všichni moji známí, s nimiž jsem se o tvém problému radil, nesouhlasili. Nemám nic proti katolíkům, ani proti hudebníkům, ale světonázorové otázky nelze lehkovážně přehlížet v žádném přátelství, natož v lásce. Vůbec není lhostejné, jak v přátelství a v lásce chápeme svět a s jakými důsledky. Čím důvěrnější je přátelství a čím hlubší je láska, tím důležitější je shoda v základních životních názorech a postojích. Co si vlastně o životě myslíš? Oč usiluješ? V čem vidíš smysl života? Tyto otázky se stávají rozhodující, když na sebe narazí dva tak protichůdné světové názory jako ve tvém případě. Vždyť na vaší shodě závisí štěstí a vaše budoucnost. Jistě, stává se, že spolu žijí partneri s odlišnými světovými názory, ale pokud vím, je takové soužití vždy na úkor vzájemného pochopení. Vždyť ve vztazích zůstává 'hluché místo', prostor, ve kterém si ti dva nerozumějí a v nejlepším případě se mu vyhýbají. Hovory končí vždy ve chvíli, kdy vlastně měly začít. Nikdy nedojde k plné shodě v životních postojích.«

Po tomto zvlášť důležitém pohledu pro samotný začátek známosti, podívejme se na dotazník, jehož otázky by si snad každá dvojice měla zodpovědět dříve, než se rozhodne pro sňatek. V osmnácti bodech je připravil náš odborník MUDr. Oldřich Pšenička, CSc:

1. Máme se rádi a máme stejný názor na to, co je láska? Vidíme lásku jako touhu po dobru pro toho druhého a v aktivní péči o jeho život a růst? (Máme stejný názor na pohlavní zdrženlivost před manželstvím, na přirozené plánování rodičovství, na antikoncepci, na umělý potrat, na počet dětí, které budeme chtít, na pravou a falešnou emancipaci ženy, na mateřství a otcovství?)

2. Shodneme se na tom, že muž i žena mají stejnou důstojnost? (Muž ve funkci zastávce, ochránce, nositele autority a žena ve svém mateřství, výsadním postavení, jemuž náleží přednost?)

3. Máme shodné názory na svět a smysl života? (Pro ty, kdo přijali víru, je podstatnou otázkou: Bereme Boha vážně? Necháává můj věřící partner sestupovat Boha do svého života, do svých činů, aby byly službou pro druhé? Je pro něj Bůh silou, se kterou zdolává překážky a s jejíž pomocí trpělivě snáší to, co se změnit nedá?)

4. Znáám dostatečně rodinu svého partnera? Není můj partner příliš citově vázán na své rodiče?

5. Máme dostatek společných zájmů? (Bude se žena podílet na radostech i starostech mého zaměstnání? Máme stejný poměr k penězům?)

6. Přijímám partnera takového, jaký je, i s jeho návyky a chybami? Máme k sobě úctu?

7. Stanovili jsme si již pořadí, žebříček životních hodnot? (Je ideální, když nejdůležitější hodnotou života je úsilí žít v lásce, být tu pro druhé. Po Bohu na prvním místě vždy manželský partner, pak děti a za blízkými ostatní, ti kteří nějak strádají. Je potřebná shoda na sebevýchově a dohoda, kterým věcem se bude věnovat málo času, aby ho bylo dost na důležité. Málo času by mělo patřit věcem, které jdou na úkor mezilidských vztahů.)

8. Sdělili jsme si vše důležité o svém zdraví a o zdraví svých rodičů a sourozenců?

9. Víám, jak se chová můj partner v nepříznivých a těžkých situacích?

10. Známe základní pravidla mezilidských vztahů? (Toto téma se týká toho, co působí harmonii, co vztah k partnerovi příznivě ovlivňuje: vyladění a obdiv, řeč, naslouchání, nepředstíraný zájem o druhého a citlivost k jeho potřebám, důvěra a upřímnost.)

11. Učíme se spolu vést partnerský rozhovor? (Cílem takového rozhovoru je porozumění, nikoli vítězství, které druhého odrovnává správnými a pádnými argumenty.)

12. Snažíme se sjednocovat zásadní představy o společném budoucím životě?

13. Umíme si odpouštět? (Bude toho zapotřebí po celý život, neboť často i nevědomky ubližujeme a křivdíme. Po odpuštění nesmí v nás zůstat stav ukřivděnosti.) Zde mnozí doporučují přidat si podotázku: »Byla naše známost dostatečně dlouhá, abychom si toto vyzkoušeli?«

14. Máme představu o tom, jaké je poslání a smysl manželství? (Při zachování osobnosti obou se vytvoří nový organismus a případným dětem optimální životní prostředí. Manželství je služba k růstu do životní zralosti.)

15. Uvědomujeme si, že »ano« k manželství je základním rozhodnutím na celý život? (Jde o klíč k zámku, jenž tvoří charakter manželství, v němž je struktura trvalosti a sounáležitost na základě lásky. Rozbití tohoto zámku by znamenalo velmi negativně budoucnost obou.)

16. Víme, co vše zahrnuje manželská věrnost? (Základní body jsou ty, že jeden nepřestává věřit v druhého, v dobro jeho úmyslů i schopnosti a trvale žije svou vnitřní úctou k němu.)

17. Víme, že naše vzájemná láska bude v naší rodině tím nejdůležitějším vztahem?

18. Máme smysl pro humor? Umíme se smát vlastním chybám? Nebereme se příliš vážně?

Uváděné v závorkách je místy jen obsahem doplňujícího textu Dr. Pšeničky. Z jiného textu je možné položit si 19. otázku, kterou nevyslovuje přímo, neboť ji vidí jako základní předpoklad pro sňatek.

19. Jak je to s naší dospělostí? Základní dospělost předpokládá tyto vyvinuté rysy:

a/ člověk se naučil více dávat než brát;

b/ člověk se naučil rozeznávat falešné iluze a zbavovat se jich;

c/ člověk se naučil sebeovládání a sebezáporu;

d/ člověk se naučil být tolerantní a vidět problémy očima toho druhého;

e/ člověk zná své přednosti i nedostatky;

f/ člověk uvažuje a hodnotí smysl života;

g/ člověk vedle zodpovědnosti za sebe je schopen pečovat o budoucí rodinu;

h/ člověk ví, co v životě má a chce dokázat.

Z dalších rad, které ve formě otázek nabízejí jiní, je možné položit si ještě tyto:

20. Jsme dostatečně sebekritičtí? (Budu svému partnerovi vyhovovat? Co o mně soudí ti, s nimiž jsem se nepohodl?)

21. Jaké máme vyhlídky na bydlení, rozhodneme-li se pro sňatek?

22. Jaké konkrétní problémy se asi vyskytnou a jak zvládneme jejich řešení? (Např. při nutnosti prozatímního bydlení u rodičů.)

23. Jaké finanční problémy nás asi čekají, shodneme se na společném řešení a společné pokladně? Jak je to se skromností nás obou?

24. Jakou pečeť zanechalo na partnerovi prostředí, které ho formovalo? (Syn nese do budoucího vztahu určitý obraz vztahu svého otce k matce a dcera obraz životního postoje matky. Pak působili přátelé, které partner měl. Zdánlivě nepodstatný vliv chování rodičů má na kontě nejedno zhroucené manželství.)

25. Je stupeň naší náklonnosti a citění jednoho ke druhému přibližně stejný? (Jedná se o téměř vyrovnanou intenzitu vzájemné citové touhy? Nejde rozdílnot sexuální touhy do krajních extrémů? Sexuální oslovitelnost nelze zjišťovat porušením mravních norem. Její stupeň vyplyne při upřímném hovoru a jednání.)

26. Víím v oblasti tělesné lásky všechno, co potřebuji? (Umím o tom myslet a mluvit bez zbytečných zábran, ale ukázněně a krásně?)

27. Bude nám vyhovovat náš věkový rozdíl i po letech? Jeli jeden o mnoho starší, lze předpokládat, že později nebude stačit nárokům mladšího.

28. Budou se naše temperamety doplňovat? Počítáme s tím, že se asi vidíme v lepším světle?

29. Budeme si rozumět, co se týče vztahů ke kamarádům? Půjde o kladný vliv?

30. Budeme ochotni přijímat druhého, jaký ve skutečnosti je a bude, i kdyby se jeho schopnosti značně snížily?

Tyto otázky na poznání vzájemné přizpůsobivosti snad stačí, i když by jich mohlo být mnohem víc, třeba na rozdíly ranní a večerní aktivity. Kde je láska, tam se najde i přizpůsobivost. Musí se někdy počítat i s vlivem povolání. Nechceme ale sestavovat dotazník pro počítač o partnerské vhodnosti, nýbrž připravit se na manželství a někde lépe nasměrovat svůj život.

Někdo tvrdí, že až na samém konci života můžeme říci, že jsme si partnera zvolili dobře.

Eva reaguje na otázky uvedeného dotazníku takto:

»Tyto otázky říkají o vhodnosti partnera více než testy seznamovacích agentur, protože se opírají už o vzájemné poznání. Není zde však bodování, jaké bývá u testů. Ztěží se najdou ideální dvojice, u kterých by byly všechny odpovědi kladné. Kolik je zapotřebí kladných odpovědí, aby se dalo hovořit o správné známosti?«

Některé otázky jsou přímo provokováním k dohadům, u některých jde o vyjádření vůle. Kolik nesplněných předsevzetí už máme za sebou? Přesto u těchto otázek vzniká každému určitý obraz o schopnosti vzájemného přizpůsobování a souladu. Důležitější než matematické vyjádření je to, co po těchto otázkách cítíme.

Známost je správná tehdy, jeli upřímná a jsou-li předpoklady, že v případě shody dojde k manželství. Tedy ne ze zábavy či tam, kde u jednoho z partnerů nepřipadá v úvahu možnost církevního sňatku. Provinění proti těmto věcem jsou vážná. Aby byla známost čistá, nesmí v ní být sobectví, ale úcta a láska, které jde o skutečné dobro. Nemá být tajena před rodiči a je správné, když mladík brzy přijde požádat rodiče dívky o dovolení s ní

chodit. Tak záhy pozná i její zázemí. Známost ani zasnoubení nedává právo na manželské důvěrnosti (viz kapitola Sexualita a její problémy z pohledu katolické morálky).

K lásce snoubenců říká Walter A. Trobisch: »Láska nedělá člověka slepým, ale působí, že člověk vidí. Vidí jasně chyby a slabosti druhého a přesto ho miluje i s jeho slabostmi a chybami. Že máš někoho rád, poznáš podle toho, že tě už jeho chyby neruší. Máš rád ne chyby, ale jeho i s chybami. Cítíš se zaň odpovědný.«

Snoubenecká láska je charakterizována touhou po spoluúčasti na životě milované bytosti, po jakémkoliv společenství s ní, a jeli čistá, dělá oba partnery lepšími a vychovává je k manželství.

MANŽELSTVÍ JAKO SVÁTOST

*»Manželství je skutečnost tak velkolepá
a krásná jako celé Boží stvoření.«*

Tímto chvalozpěvem P. C. Vojtěch Kodet, O. Carm., za čal v našem městě přednášku Křesťanské manželství.

Tyto stránky jsou odpovědí na otázku rozdílu mezi manželstvím uzavřeným na státním úřadě a v kostele. Při uzavření manželství na státním úřadě jde o veřejné stvrzení společného života dvou lidí, kteří se rozhodli žít spolu a přizpůsobovat se jeden druhému. Tím také i vzájemným chybám a nedokonalostem, pokud je budou považovat za vyhovující. Při svatbě v kostele, pokud se bere vážně, jde o ten rozdíl, že se snoubenci rozhodli spolu žít za přizpůsobování své vůle třetí osobě - Bohu, a své spojení přijímají jako nerozlučitelné před Bohem. Tolik, pokud jde o mravní úsilí snoubenců na prahu společného života.

Rozdíl mezi sňatkem na státním úřadě a v kostele, kde si snoubenci navzájem udělují svátost manželství, je však mnohem hlubší. Občanský i církevní sňatek je právním úkonem v příslušné - občanské nebo církevní - společnosti. Při občanském sňatku je zmíněným právním úkonem vyčerpán celý obsah svatebního obřadu. Při církevním sňatku je proti tomu právní úkon pouhým svátostným znamením (podobně jako lití vody při křtu, doprovázené křestní formulí) Božího posvěcení a posílení snoubenců do nastávajícího manželského a rodinného života.

Manželství v katolickém pojetí je svátost ustanovená Ježíšem Kristem. Je to svátost vzájemného darování se, které je svatým darováním a svatým přijímáním pro sounáležitost s Kristem. Není to nové pojetí. *»Mimo oltáře a mřížek, kde přijímáme, neexistuje žádné duchovnějšší místo ani žádný posvátnější způsob obcování mezi Bohem a člověkem, než je manželství« (Heer).*

Bůh je přítomen ve všech svátostech. Většina věřících si zvykla vidět živou přítomnost Krista jen v Nejsvětější svátosti oltářní. Svátost je ve své podstatě otevření se tomu, který je Svatý a nás posvěcuje - vysvětluje o. Kodet. To, co bylo dříve přirozené, stává se ve svátosti svatou věcí skrze toho, který je Svatý a jemuž se při všech svátostech různým způsobem odevzdáváme. Ve svátosti manželství se toto odevzdání děje tak, že se manželé odevzdávají jeden druhému a skrze něj Bohu.

K lásce těch, kteří se rozhodli pro svátost manželství, říká Druhý vatikánský koncil v konstituci o církvi v dnešním světě: *»Kristus Pán hojně požehnal této mnohotvárné lásce, která vytryskla z božského zdroje lásky a byla utvořena podle vzoru jednoty mezi ním a církví. Jako kdysi Bůh vyšel svému lidu v ústrety úmluvou lásky a věrnosti, tak nyní Spasitel lidí a Snoubenec církve vychází vstříc věřícím manželům svátostí manželství. Zůstává pak s nimi, aby tak, jako on miloval církev a vydal sám sebe za ni, i manželé milovali jeden druhého se vzájemnou oddaností a s trvalou věrností. Opravdová manželská láska je pozdvižena k účasti na Boží lásce a vykupitelskou mocí Kristovou a spásonosným působením církve se usměrňuje a obohacuje, aby manželé byli účinně vedeni k Bohu a dostalo se jim pomoci a posily v jejich vznešeném úkolu otce a matky. Proto jsou křesťanští manželé posilováni a jako by svěceni k povinnostem a důstojnosti svého stavu zvláštní svátostí« (GS 48).*

Tato svátost, váš sňatek, to je smlouva, kterou se odevzdáváte jeden druhému před Bohem a církví a kterou si tak vzájemně udělíte svátost manželství. Při ní si slíbíte vzájemnou lásku, úctu a věrnost. Církev doporučuje udílení této svátosti při mši svaté a vybízí vás, abyste uvědoměle spojili oběti manželského života s obětí Krista na kříži. Rozhodnutí pro manželství je totiž rozhodnutí denně umírat sobě. Tato oběť je obětí radosti, protože je pro lásku a přináší požehnání. Ježíš ve vašem vztahu bude žít jedinečným způsobem se zodpovědností za vaše manželství, ve kterém je třetí osobou za vašeho souhlasu. Zde je hlavní rozdíl proti manželstvím uzavíraným jen civilně, že totiž nejde jen o vás dva, ale vždy zároveň o Ježíše. Proto je tak vhodný svateb ní obřad ve mši svaté, která je obětí a hostinou s Kristem zároveň.

Po evangeliu a homilii klade kněz před slibem tři otázky, které se týkají podstatných vlastností manželství, jež jsou: jednota, věrnost a plodnost.

Otázky, na které ženich a nevěsta odpovídají »ano«:

1. N. a N., rozhodli jste se uzavřít manželství. Ptám se vás před církví a před Bohem: Je toto vaše rozhodnutí svobodné a upřímné?

2. Chcete si slíbit lásku, úctu a věrnost. Ptám se vás před církví a před Bohem: Zavazujete se k tomu opravdu na celý život?

3. Chcete založit rodinu. Ptám se vás před církví a před Bohem: Přijmete děti od Pána Boha ochotně a budete je vychovávat podle Božího zákona?

K otázce 1.

Rozhodnutí pro manželství je rozhodnutí pro jednotu a pro vše, co je s požadavkem jednoty spojeno. *»Proto opustí člověk otce i matku a přilne ke své manželce, a z obou se stane jen jedno tělo« (Ef 5,31; Gn 2,24).* Zde je uvedené pořadí podle Božího řádu. V něm je plná jednota možná jen po opuštění dřívějších vazeb s rodiči a po veřejně právním úkonu se slibem před Bohem a církví, kterým vyjádří vzájemné odevzdání, které budou dovršovat a žít jako svatou záležitost tří osob: ženicha, nevěsty, Krista.

Při některých svatbách se užívá pěkného symbolu se třemi svícemi. Plameny dvou tenkých svící (ženicha a nevěsty), které stály na oltáři vedle třetí, silné, dosud nezapálené, se po slibu novomanželů na jejím knotu spojí a zhaslé tenké svíce se odloží.

K otázce 2.

Věrnost s láskou podporují růst v jednotě. Úcta je jakoby podmínkou a součástí lásky. Věrná láska není láskou na zkoušku, ale láskou, která trvá i přes všechno zlé, co ji potká. Má svůj obraz v Boží věrnosti ke smlouvě s lidem, který je dovršen v Kristově věrnosti

k církvi. Apoštol Pavel píše: *»Podřizujte se jeden druhému z úcty ke Kristu. Žena ať je podřizena muži, jako kdyby to byl sám Pán. Muži, každý z vás ať má svou ženu rád, jako si Kristus zamiloval církev a vydal sám sebe za ni« (Ef 5,21-22.25). Pevnost zaručuje nerozlučitelnost, jež je Božím požadavkem. »Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!« (Mk 10,9)*

Věrnost je věc vůle a souvisí se zachováváním lásky a úcty, se kterou si jeden druhého váží. Tam, kde by se vytratila láska a úcta, vytratila by se i věrnost. Je zapotřebí si uvědomit, že nejde jen o věrnost fyzickou. Věrnost je i v tom, že jeden v druhého nikdy nepřestane věřit, nemávne nad ním rukou jako nad beznadějným případem. Být věrný znamená nesnížit se ani ke skrytým formám manželské nevěry, jakými často bývá řešení manželských problémů mimo manželství. Dr. O. Pšenička říká, že partneři jsou si povinni navzájem sdělovat, co je trápí a bolí, zvláště má-li na tom podíl ten druhý: neboť nechat si to z jakýchkoliv důvodů pro sebe by bylo též skrytou formou nevěry. Věrnost - to je trvalé vzájemné sdílení.

K otázce 3.

K základním rysům manželské lásky patří i touha být plodnou. Jejím plodem a vyvrcholením je dítě. *»Kdo přijme jedno takové dítě v mém jménu, mne přijímá« (Mt 18,5). Jde o službu životu, kterou Bůh svěřil při stvoření všem manželům: »A Bůh jim požehnal a řekl jim: Plodte a množte se a naplňte zemi...« (Gn 1,28). Děti jsou Božím darem a přispívají k blahu rodičů, jak říkají dokumenty koncilu. »Správné pěstování manželské lásky a celý způsob rodinného života, jenž z něho vzniká - aniž se přitom nechají stranou ostatní účely manželství směřují k tomu, aby manželé byli pevně odhodláni spolupracovat s láskou Stvořitele a Vykupitele, který skrze ně stále rozšiřuje a obohacuje svou rodinu« (GS 50).*

V praxi to znamená přístup k rodičovství z pohledu encykliky *Humanae vitae*.

Po závazcích, na které jsme se podrobněji podívali, vyzve kněz ženicha a nevěstu slovy: Potvrďte toto své rozhodnutí podáním ruky a slavným slibem.

Prvně jej říká ženich, pak nevěsta. Je dobré znát jej z paměti.

»Já, N., odevzdávám se tobě, N.,

a přijímám tě za manželku (manžela).

Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost,

že tě nikdy neopustím

a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti.

K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.«

Po složení slibu kněz dosvědčuje:

»Před Bohem, před církví, před tímto shromážděním potvrzují, že jste řádně uzavřeli manželství.«

Pak položí štólu nebo ruku na spojené ruce manželů se slovy: *»Co Bůh spojil, ať člověk nerozlučuje.«*

Požehná prsteny, při jejichž vzájemném navlékání obvykle manželé říkají: *»N., tento prsten je znamením věrnosti.«*

Pak následují přímluvy.

Ještě se podívejme na hloubku a význam některých slov slibu. Tento svátostný znak manželství je osobní svobodný souhlas, vyjadřující vzájemné sebedarování a přijímání. Tato odevzdanost je podstatou smlouvy, v níž se odevzdávám manželskému partnerovi a zároveň Bohu skrze něj a v něm Boha přijímám. A kdykoliv pak bude docházet k odevzdání se sobě navzájem, znovu se bude zpřítomňovat milost této svátosti. Odevzdaností bojujeme také proti sobectví, pakliže naše odevzdanost znamená: Chci žít pro Boha skrze tebe a v tobě. Jde o celý rozměr odevzdanosti, nejen o fyzický. Jak často se v manželství odevzdávám, tak často žiji z této svátosti. Každé manželské odevzdání je přijetí Krista skrze druhého člověka, je to tedy skutečné svaté přijímání, i když daleko skrytější a méně transparentní než v eucharistii. Boha jsme schopni přijmout do takové míry, do jaké se mu odevzdáme, a to platí i pro žití ze svátosti manželství. Do jaké míry je můj manželský život svatým odevzdáním, do té míry mohu přijmout Krista ve svém manželském partnerovi a do té míry je to i bohoslužba. Zpřítomnit mezi sebou Krista můžeme jako manželé ještě z jiného pohledu, podle jeho slov: *»Kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam jsem mezi nimi«* (Mt 18,20). To znamená opět život v odevzdanosti Bohu, jako jej žil Ježíš, v ochotě žít pro druhé, žít v Ježíšově lásce, milovat, jako on miloval nás (srov. Jan 15,12).

Po odevzdání celého svého bytí, své touhy a své budoucnosti, následuje přijetí druhého se vším, co k němu patří, ať je to dobré nebo zlé. Bohu pak slibujeme, že to ponese všechno společně bez vybírání až do smrti, se vším, co k tomu přibude. Utéci od toho by znamenalo zradu, tragédii. Jsme však lidé příliš slabé vůle, proto se k Bohu, jenž touží po naší svatosti, obracíme s důvěrou o pomoc. Když potom ztotožníme svou malou lidskou vůli »v« s vůlí Boha »V«, získáme svatost. To napsal sv. Maxmilián Kolbe jako neklamný vzorec svatosti takto: $v = V$. K této svatosti máme dojít žitím plné jednoty v manželství, která nabývá síly a hloubky společnou modlitbou a přijímáním eucharistie.

»Co když věřící katolík odmítne vzdát se nevěřícího partnera, který nechce svatbu v kostele? Uzavře si tím cestu k Bohu v ostatních svátostech?« ptá se Olga.

Za určitých podmínek nejen, že si nemusí cestu uzavřít, ale nemusí se vůči Bohu ani vážně provinit. Papežem Pavlem VI. byla vydána ustanovení pro řešení mimořádných případů, jakým je právě i sňatek s nevěřícím partnerem. V takovém případě na povolení otce biskupa lze výjimečně uzavřít sňatek jen civilně s platným dovolením a charakterem svátostného manželství pro věřící stranu. Církev, tajemné tělo Kristovo, k němuž věřící patří, nesmí v tak závažném rozhodnutí nechat stranou, a tak nezbytné povolení může udělit jen biskup. Jde však vždy o případy, ve kterých má věřící těžší život. Nevěřící totiž má obvykle jiný pohled na prostředky plánovaného rodičovství a náboženská výchova dětí, za kterou věřící nese odpovědnost, je obtížnější ap. Je tedy rozhodně lépe volit tak, aby k těmto nouzovým řešením nedocházelo. S upozorněním na jejich existenci je doporučeno poradit se s katolickým knězem, pokud je manželství po církevní stránce v nepořádku nebo potřebuje-li někdo něco v té záležitosti objasnit.

Věřící katolík je ve svém svědomí vázán přijmout manželství jen jako nerozlučitelné. Jako svátost.

LÁSKA A ŽIVOT

*»Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí,
láska se nevychloubá a není domýšlivá.
Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch,
nedá se vydráždit, nepočítá křivdy.
Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy.
Ať se děje cokoliv, láska vydrží,
láska věří, láska má naději, láska vytrvá«*

(1Kor 13,4-7).

»V Písmu svatém ap. Pavel krásně popisuje ideál lásky, ale většina nás mladých za pojmy ‚láska a milování‘ vidí na prvním místě ‚sexuální náklonnost a její projevy‘. Zajímalo by nás, nakolik v pohledu církve je za pojmem láska také tento názor, jeli vůbec přijímán, a dále něco o podstatě lásky v pozemském rozměru.« Toto přání se snaží za ostatní tlumočit Monika.

Zde jsou na prvním místě vhodná slova Jana Pavla II. z adhortace o rodině *Familiaris consortio*:

»Láska je základním a vrozeným povoláním každé lidské bytosti... Láska zahrnuje i lidské tělo, a to se stalo účastným i na duchovní lásce. Následkem toho je sexualita. Jejím prostřednictvím se muž a žena jeden druhému darují akty, jež jsou jim vlastní a výlučně pro manžele... Toto naprosté tělesné oddání se jeden druhému by bylo pokrytecké, kdyby nebylo znamením a výsledkem plného osobního darování, do něhož je zahrnuta celá osobnost i ve svém pozemském rozměru. Kdyby si tato osobnost něco vyhradila pro sebe, třeba i jen možnost rozhodnout se v budoucnosti jinak, nebylo by to již plné darování se druhému. Tato plnost, kterou vyžaduje manželská láska, odpovídá též požadavkům plození potomstva« (FC 11).

»Církev stojí na straně života a v každém lidském životě odkrývá nádheru onoho ‚ano‘ a ‚staň se‘ (srov. Lk 1,38), jímž je sám Kristus« (FC 30).

Láska a život, to je živý obraz Boží v každém z nás. Je to základ pozemského štěstí a jediná a největší hodnota, která nám zůstává za branou smrti, a to ve stavu, o jaký jsme se přičinili. Logické by bylo dělat vše pro zvýšení hodnoty tohoto pokladu, avšak současná společnost jako by usilovala o pravý opak. A tak v této době tyto dvě hodnoty prožívají velmi vážnou krizi, která se zrcadlí v nárůstu manželské rozvodovosti a ve formách zla, které ji provázejí. »V tomto přelomovém, ba až krizovém období je třeba zachránit trvalé hodnoty. Je třeba zachránit člověka a jeho první přirozené prostředí - rodinu. Je zapotřebí umět skutečně správně rozeznat a zachránit všeobecně lidskou přirozenost, především její dvě nejzákladnější a nejcitlivější hodnoty a projevy: život a lásku,« prohlásil kard. Jozef Tomko na mezinárodním kongresu o humanizaci medicíny v Bratislavě 26. 4. 1991. Zdůraznil také, že život se rodí z lásky a dostává náplň lásky, že život je pro lásku a láska pro život. Konstatoval, že v chápání lidí se pojem lásky dotváří od minulého století tak, že dnes posunuje podstatu lásky, zejména u západního člověka, z oblasti vůle, ducha, citu a tělesných projevů pod kontrolou rozumu a vůle směrem k vnitřní chudobě, nespoutané vášnivosti a iracionálnosti.

Nesmíte se nechat unést tímto směrem, který podporují erotické iniciativy, mnohé filmy a jiná mravně narušená kultura. Dát se tím směrem by pro vás znamenalo ošizení o mnohorozměrnou šíři lásky, k jejímuž prožívání vás pozval Bůh. Jde o lásku, která roste a nás zdokonaluje. Podívejme se na lásku podle principu, jakým se řídí, ve vyjádření Ericha Fromma:

Dětská láska: »Miluji, protože jsem milován.«

Nezralá láska: »Miluji tě, protože tě potřebuji.«

Zralá láska: »Potřebuji tě, protože tě miluji,
mám potřebu stát se ti zdrojem
radosti a štěstí.«

Jádrem každé opravdové lásky je láska duševní, vycházející z našeho srdce. Tato láska je charakterizována touhou po někom, pro jeho ušlechtilé vlastnosti, který by totéž cítil k nám. Schopnost milovat se však projevuje ve větší šíři, neboť láska je orientace charakteru určující postoj ke všem lidem a nikoliv jen vztah k určité osobě. Fromm říká: »Miluje-li někdo jen jednoho člověka a ke všem ostatním je lhostejný, není jeho láska nic jiného než symbiotické připoutání či rozšířené sobectví. Většina lidí však věří, že lásku představuje jen objekt, ne schopnost. To je klam.« Čím víc projevuje partner lásku ke všem lidem, ke všemu stvoření, tím větší lásku bude mít k tobě.

Ve vztahu zamilovaných dostává duševní láska záhy erotický obal. Tato erotická láska vzniká pod vlivem, který přitažlivě působí na naše smysly. S láskou duševní se doplňuje, chrání ji a zaměřuje ji k touze po dovršení sjednocení v lásce sexuální, po plném spojení s druhým člověkem. Svou povahou je tato láska exkluzivní a sama o sobě, bez vnitřní lásky, klamná. Mnoho zamilovaných si myslí, že se milují, když po sobě touží tělesně. Láska může vyvolat přání po pohlavním spojení, ale jak říká Fromm: »Láska není následek pohlavního zadostiučinění, ale pohlavní štěstí je následek lásky.« Následek lásky, v níž člověk miluje z podstaty svého bytí a v celé podstatě prožívá druhého, jemuž se oddal celým životem.

»Ve správném chápání je předmětem lásky druhá osoba, pro kterou chceme dobro a štěstí. Dnešní smýšlení však ve štěstí a v lásce hledá stále méně druhého. Napřed chce vlastní uspokojení a vlastní štěstí, a to až natolik, že se druhá osoba stává prostředkem, skrze který je možné si tento požitek obstarat. Prostředkem, který lze vyměnit, hlavně aby se dosáhl cíl.« Takto kard. J. Tomko upozornil na zvrácený směr lásky, který pokračuje tak, že v manželství vidí smysl jen do té doby, pokud slouží k vlastnímu ukojení. Dítě je viděno jako ochuzení lásky a překážka plného života, místo aby se stalo naplněním lásky. Jeho život se často zničí nebo nechá pokračovat jen na okraji vztahů. Dítě, které nebylo milováno, se nemůže naučit milovat.

Souběžně s tím, jak se lidská láska ztrácí, člověk se pyšní, že má moc ovládat přírodu i veškerý život. Dosavadní výsledky v tomto směru však ukazují na schopnost velmi negativní. Řešíme ekologické problémy, je pozvedán hlas na ochranu životního prostředí, avšak život, který se má rodit a vyvíjet z lásky a v lásce, zůstává často bez ochrany. A nejen to, slouží dokonce k pokusům jak vědomým, tak k nevědomým. Stále více je zasahováno do jemných hormonálních a genetických pochodů. Jsou dělány pokusy s oplodňováním ve zkumavkách apod. Tak jako se člověk ukázal se svou technikou a vědou schopným ničit přírodu ve snaze o její využití podle svého plánu, tak se také začal projevovat i vůči samému lidskému životu v jeho počátku. Kolik dalších škod nadělají zásahy ukončující lidský život v samém zárodku, ještě nevíme, a ty, o nichž víme, je obtížné vyčíslit.

Připomeňme si alespoň některé. Mezi závažné komplikace po interrupcích patří perforace dělohy, dlouhodobé krvácení, poškození děložního krčku, záněty pánve, trombózy a záněty žil, neplodnost a popotratové syndromy, které se projevují depresemi, pocity viny, narušenými vztahy a citovými problémy.

Mezi nedostatečně probádané následky potratů, zvláště raných, může patřit zejména vliv na růst zhoubných i nezahubných nádorů. Varující je bádání L. Žilince, které se zaměřovalo na popotratový vliv zbylého genetického materiálu v krvi matky, který se při početí dalšího dítěte má schopnost implantovat do jeho organismu (do chromozómů jádra buňky). V pokusech na nižším živém materiálu ukazuje souvislost mezi zničením počatého života a nádorovým bujením i některým dalším závažným postižením.

Zásahy likvidující život, ať interrupce nebo abortivní antikoncepce jsou zlem, které nezůstává bez následků.

Proč dochází k volbě tohoto zla?

Pro »lásku«, ve jménu »lásky«. Jaké je to pomýlení. Láska, to je dobro, které nechce nic jiného než opět dobro. Nesobecky chce štěstí milovaného. Milující je šťastnější, když dává, než když bere. Láska převyšuje všechno, a proto nikoho neodsuzuje. Podstatou vzájemné lásky je úplně a ihned odpouštět. Vy, kteří jste se rozhodli jít cestou lásky, odpusťte i sami sobě, oprostěte se od všeho, co není v souladu s láskou.

»Milovat neznamená jen mít rád,
milovat je věřit a pravdu znát,
milovat je odpustit a znovu podat ruce,
milovat je rozdělit duši i srdce.«

(Ze svatebního oznámení Emila a Marceley.)

»Lidé nežijí tím, že se o sebe starají, ale tím, že je v nich láska« (Lev Nikolajevič Tolstoj).

»Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar prorocství, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všechno poznání, ano kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem.

A kdybych rozdal všechno, co mám, ano kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje« (1Kor 13, 1-3).

Láska je víc než všechno ostatní.

»Láska - rodí lásku« (Božena Němcová).

Láska dává život. Životu dává růst a dává mu smysl.

K pohledu víry, který vždy říkal, že oplodněním vajíčka ženy začíná život nové lidské bytosti, došla dnes i věda. I věda poznává, že tento život není životem matky ani otce, že se rychle vyvíjí a od počátku tvoří vlastní genetickou jednotku s vlastním genetickým programem. Již první den je rozhodnuto o mnoha věcech. Nejen o pohlaví dítěte, ale i o barvě očí, vlasů a kůže, jsou určeny rysy obličeje a mezi jiným také některé charakterové

vlastnosti. Člověk tedy začíná v okamžiku početí, kdy spermie pronikla ochranným obalem vajíčka a tak vznikl jednobuněčný lidský organismus, zvaný zygota. Za 30 - 40 hodin se první buňka dělí na dvě a pak dělení rychle pokračuje. Vše se děje uprostřed vejcovodu. Až po týdnů lidský zárodek doputuje ke sliznici dělohy a uhnízdí se v ní. Z oplodněného vajíčka vzniklo již asi sto nových buněk, každá má svou specifickou funkci. Používá-li žena nitroděložní tělísko, lidský zárodek v tomto stádiu umírá.

Britská společnost Life uvádí ve svých publikacích, že cesta oplodněného vajíčka trvá asi 10 dní, než skončí zahnížděním (implantací) do dělohy. Buňky se dále dělí a vrůstají do hloubky sliznice naproti rozšířeným krevním cévám. Kolem 15. dne se objeví první žilky a v hrudi asi 1,7 mm velkého embrya se spojí dvě takové žilky do srdce, které zásobuje rychle se rozvíjející mozek dítěte krví a tím i kyslíkem.

Katharina Zimmer píše v publikaci Život před narozením o nových objevech díky moderní technice ve výzkumu našeho prenatálního života: »I když se nám to zdá nepochopitelné, funguje v zárodku už při velikosti necelých dvou milimetrů mozek, který řídí tělesný vývoj celého embrya. Když měří tři a půl milimetru, což odpovídá stáří asi 25 dní, má všechny orgány: srdce, kůži, centrální nervový systém, játra, plíce, střeva a pohlavní orgány.« Dále se můžeme dočíst, že v sedmém týdnu od početí mozek vytváří kontaktní spoje mezi jemnými nervovými vlákny a tak dochází k nervovému »dálkovému řízení«. Dříve se mělo za to, že k nervové regulaci dochází až po porodu.

Člověk v sedmém týdnu svého prenatálního života, kdy měří 3 cm, nabývá již lidské tváře s očima, ušima, nosem, ústy, v dásních se mu tvoří i základ mléčných zubů. Tělo je pokryté tenkou pokožkou, ruce mají dlaně a palce, na dolních končetinách jsou zřetelná kolena, kotníky a palce šlapky. Embryonální vývoj se dokončuje asi v osmém týdnu od početí, kdy už začíná fungovat i smysl pro rovnováhu a rozvíjí se sluch.

V devátém týdnu může plod uchopit do ruky předmět.

V desátém týdnu pohybuje očima, polyká, mračí se.

Ve dvanáctém týdnu může kopat, hýbat prsty, otáčet hlavou; v dalším týdnu jsou vytvořeny hlasivky.

V šestnáctém týdnu má dítě poloviční porodní délku a jeho srdce přečerpává denně 27 litrů krve.

Bůh ve své lásce nám dopřává pozorovat lidský život v jeho počátcích, které donedávna byly pro nás zcela skryté. Je nejvyšší čas si uvědomit jak hodnotu tohoto života, tak vlastní zodpovědnost za něj, za postoj k tomuto životu kolem nás.

Každý z nás vnáší světlo nebo stín do života a lásky, ze kterých a pro které manželé a rodiny žijí. Z těchto hodnot budou žít nebo živořit.